

Møte tirsdag den 23. november kl. 10

President: Inge Lønning

Dagsorden (nr. 16):

1. Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse
 2. Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av konvensjon av 14. november 1970 om tiltak til å forby og hindre ulovlig import og eksport av kulturgjenstandar og ulovleg overføring av eigedomsrett til kulturgjenstandar (Innst. S. nr. 24 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 70 (2003-2004))
 3. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2003 (Innst. S. nr. 37 (2004-2005), jf. Dokument nr. 13 (2003-2004))
 4. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2003 (Innst. S. nr. 38 (2004-2005), jf. Dokument nr. 21 (2003-2004))
 5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om oppfølging av anmodningsvedtak nr. 519 (2002-2003) – klager ved stortingsvalg (Innst. S. nr. 33 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 40 (2003-2004))
 6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Lodve Solholm, Ulf Erik Knudsen og Christopher Stensaker om gjennomføring av forsøk med elektronisk stemmegivning, inkludert stemmegivning over Internett, som et grunnlag for en fremtidig modernisering av valgloven (Innst. S. nr. 35 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:76 (2003-2004))
 7. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle og Siri Hall Arnøy om tiltak for å øke valgdeltakelsen (Innst. S. nr. 34 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:83 (2003-2004))
 8. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om melding for året 2003 fra Sivilombudsmannen (Stortingets ombudsmann for forvaltningen) (Innst. S. nr. 31 (2004-2005), jf. Dokument nr. 4 (2003-2004))
 9. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2003 (Innst. S. nr. 32 (2004-2005), jf. Dokument nr. 2 (2003-2004))
 10. Innstilling fra næringskomiteen om de fiskeriavtalene Norge har inngått med andre land for 2004 og fisket etter avtalene i 2002 og 2003 (Innst. S. nr. 21 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 45 (2003-2004))
 11. Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 56/2004 av 23. april 2004 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2003/58/EF med omsyn til krav om offentlig innsyn for visse selskapsformer (Innst. S. nr. 28 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 76 (2003-2004))
 12. Innstilling fra næringskomiteen om SIVAs framtidige virksomhet (Innst. S. nr. 30 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 46 (2003-2004))
 13. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 130/2004 av 24. september 2004 om innlemmelse i EØS-avtalen av rådsforordning (EF) nr. 1/2003 av 16. desember 2002 om gjennomføring av konkurransereglene i EF-traktaten artikkel 81 og 82 (Innst. S. nr. 41 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 3 (2004-2005))
 14. Referat
- Presidenten:** Representanten Anita *Apelthun Sæle*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.
Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:
For Akershus fylke: Sverre *Myrli* og Harald *Espelund*
For Rogaland fylke: Elin *Schanche*
For Troms fylke: Ruth *Stenersen*
Det foreligger to permisjonssøknader:
– fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Gunhild *Øyangen* fra og med 23. november og inntil videre
– fra Høyres stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Silja *Ekeland Bjørkly* fra og med 23. november og inntil videre
Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.
– Det anses vedtatt.
Første vararepresentant for Hordaland fylke, Erlend *Nornes*, befinner seg for tiden utenlands og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget under representanten Silja *Ekeland Bjørklys* permisjon.
- Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:
1. Vararepresentantene, for Hordaland fylke Bente Gunn *Håtuf* og for Sør-Trøndelag fylke Ola *Røtvei*, innkalles for å møte i permisjonstiden.
 2. Ola *Røtvei* innvelges i Lagtinget for den tid han møter for representanten Gunhild *Øyangen*.
- Presidenten:** Representanten Heikki Holmås vil fremsette et privat forslag.
- Heikki Holmås (SV) [10:03:46]:** Jeg vil fremme et forslag på vegne av Geir-Ketil Hansen, Karin Andersen og meg selv om tiltak for behandling av ikke-returerbare asylsøkere med endelig avslag og andre ikke-uttransporterbare utlendinger.
- Presidenten:** Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse

Utenriksminister Jan Petersen [10:04:32]: Sikkerhetssituasjonen i Irak er dessverre ikke blitt bedre siden min forrige redegjørelse, 14. juni i år. På tross av de betydelige militære ressurser som settes inn, kan situasjonen i deler av landet ikke sies å være under kontroll. Jeg tenker da særlig på:

- den vedvarende og omfattende voldsbruken mot både irakiske sikkerhetsstyrker og den flernasjonale styrken
- de hyppige terroraksjonene mot politiske og sivile irakiske mål
- de gjentatte bortføringer og bestialske drap på utlendinger, herunder internasjonale hjelpearbeidere

På tross av denne svært vanskelige sikkerhetssituasjonen står den irakiske interimregjeringen fast ved at det ikke er noe alternativ til den kursen den har staket ut. Den fastholder at veien mot økt stabilitet går gjennom en politisk prosess basert på demokratiske verdier. I dette arbeidet støttes interimregjeringen av de ulike irakiske befolkningsgruppene og det internasjonale samfunn, med FN i spissen.

Verdenssamfunnet har et medansvar for den videre utvikling i Irak. Derfor er det Regjeringens oppfatning at vi fortsatt skal bidra.

At vi i fellesskap lykkes med disse anstrengelsene, er helt avgjørende for den irakiske befolkningens fremtid. Utviklingen i Irak vil også være av stor betydning for nabolandene og stabiliteten i regionen.

Sikkerhetsrådet har gjort bindende vedtak som pålegger oss alle et ansvar for Iraks videre utvikling. Det er ikke nok å si hva vi har vært – eller er – imot. Vi må også si hva vi er for, hva vi kan og bør gjøre.

La meg allikevel minne om Regjeringens klare og entydige holdning til de nøkkelspørsmål det internasjonale samfunn stod overfor i mars i fjor før invasjonen i Irak:

For det første: På tross av at Irak klart hadde misligholdt resolusjon 1441, mente Regjeringen at FNs våpeninspektører skulle få fortsette sitt arbeid. De hadde gjort fremgang, og vi mente at det burde utarbeides et konkret arbeidsprogram med stramme, men oppnåelige tidsfrister.

For det andre mente Regjeringen at det ikke forelå et tilstrekkelig folkerettslig grunnlag for å gå til militær aksjon mot Irak. Et nytt vedtak om dette i FNs sikkerhetsråd ville vært nødvendig.

Eller som statsministeren sa i Stortinget 21. mars 2003, da Irak-krigen var inne i sitt andre døgn:

«Vi har ønsket å løse Irak-konflikten på fredelig måte. Nå blir den gjort opp med militære midler.

Å vinne krigen er én ting. Noe helt annet er å vinne freden etterpå.»

Dette var Regjeringens analyse av situasjonen den gang. Tiden etterpå, bl.a. det vi nå vet om manglende masseødeleggelsesvåpen, har bekreftet riktigheten av Regjeringens holdning.

Fokus har også vært på om håndteringen etter invasjonen har vært riktig. Også her er det nå klart at mye kunne vært gjort annerledes. Jeg viste eksempelvis i min tale i Oslo Militære Samfund 4. oktober d.å. til at fangebehandling i Abu Ghraib var opprørende og ødeleggende. Nye fjernsynsbilder, denne gang fra Fallujah, viser opprørende handlinger ved amerikanske soldater. Genève-konvensjonene gjelder og må respekteres i Irak. Brudd på disse må etterforskes, og de skyldige må stilles til ansvar.

Det var neppe klokt at så mange tidligere medlemmer av Baath-partiet ble utelukket fra samfunnslivet, og at den irakiske hæren og det irakiske politiet ble oppløst.

De overgrep som er begått – og de feilvurderinger som er gjort – har bidratt til å gjøre gjenoppbyggingen vanskeligere. Men den sentrale problemstilling nå blir allikevel: Hva kan vi gjøre for å bidra til å bringe utviklingen i Irak inn på et riktig spor?

Despoten Saddam Hussein og hans tyranni er en saga blott. Irak har fått en interimregjering som har gjort det klart at dens fremtidige grunnlag vil være folkestyret. Denne regjeringen har Sikkerhetsrådets enstemmige støtte som et representativt og legitimt midlertidig styre, i påvente av gjennomføringen av de planlagte valgene.

Irak trenger bistand til stabilisering og gjenoppbygging, for å få fred og sikkerhet for sin befolkning, og for å utvikle et demokratisk styresett. Det er vårt felles ansvar å bidra til dette.

Grunnlaget for en slik felles innsats er FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1546 av 8. juni i år. Resolusjonen trekker opp rammene for en bred internasjonal tilnærming for å legge forholdene til rette for overgangen til en demokratisk valgt regjering, det irakiske folkets frie utøvelse av selvbestemmelsesretten og full råderett over egne ressurser. Resolusjonen slår samtidig fast at internasjonal støtte til gjenoppsettelse av stabilitet og sikkerhet er avgjørende for det irakiske folk og for mulighetene til å gjennomføre de uttalte målsettinger.

Dette er bakgrunnen for Sikkerhetsrådets anmodning til NATO og andre regionale organisasjoner om å bistå den irakiske interimregjeringen. En tilsvarende anmodning ble fremsatt direkte av interimregjeringen i forbindelse med NATOs toppmøte i Istanbul i juni. Det fant da også sted et særskilt møte mellom irakiske myndighetsrepresentanter og NATO-landenes utenriksministre hvor irakerne konkretiserte anmodningen.

Henvendelsen til NATO fra FNs sikkerhetsråd og den irakiske regjeringen rokker imidlertid ikke ved at det grunnleggende ansvar for sikkerheten må ligge hos de irakiske myndigheter. Samtidig må det internasjonale samfunn ta sin del av ansvaret og videreføre sin innsats for å stabilisere situasjonen i Irak.

Det har vært Regjeringens konsekvente linje å bidra aktivt til dette. Den linjen vil vi videreføre. Norge har konsekvent fulgt FN-sporet både før og etter krigen. Målet er som sagt å bidra til å skape et stabilt, demokratisk Irak. I den forbindelse står vi overfor tre hovedutfordringer:

- For det første å bidra til bedre sikkerhet og økt stabilitet i alle deler av landet. Vi får ingen positiv utvikling i Irak uten økt sikkerhet.
- For det andre å styrke den demokratiske politiske prosessen – en prosess hvor gjennomføring av valgene i januar neste år vil være en milepæl. Vi får ingen bred og stabil utvikling i landet uten styrket legitimitet for det irakiske styret.
- For det tredje å legge til rette for og etablere rammebetingelser for en økonomisk utvikling i landet. Gjenoppbygging og revitalisering av økonomien er også en forutsetning for en positiv utvikling i Irak. Med sine naturressurser har Irak gode forutsetninger for på sikt å klare seg uten internasjonal utviklingsbistand. Norge har derfor ingen planer om langsiktig bistand til Irak.

I det følgende vil jeg drøfte disse tre dimensjonene. Jeg vil også komme med noen vurderinger når det gjelder utviklingen i andre deler av Midtøsten.

Det primære, umiddelbare målet for de irakiske styresmakter og det internasjonale samfunn er å skape økt sikkerhet og stabilitet i alle deler av Irak. Å skape trygge forhold for befolkningen er en avgjørende forutsetning for gjennomføring av de demokratiske politiske prosesser og for landets økonomiske og sosiale utvikling.

Som det fremgår av nyhetsmeldinger, har en norskfinansiert undersøkelse i regi av UNDP og FAFO konkludert med at det er et alarmerende høyt nivå av akutt feilernæring blant barn i deler av landet. Dette understreker etter Regjeringens syn ytterligere behovet for sikkerhet og stabilitet i Irak.

Dessverre har det vist seg ytterst vanskelig å stabilisere forholdene i landet. De hyppige og ødeleggende angrep fra opprørsstyrkene vedvarer. Det internasjonale samfunn må være klar i sin avstandtagen fra disse angrepene. De skaper lidelser for befolkningen og setter den politiske prosessen i fare. Disse terrorhandlingene er også bakgrunnen for at statsminister Allawi 7. november i år erklærte unntakstilstand i 60 dager. Skal valgene kunne avholdes som planlagt i januar, med den nødvendige politiske legitimitet, må befolkningen gis et minimum av trygghet og sikkerhet.

Sikkerhetsutfordringene er særlig store i det såkalte sunni-triangelet rundt Bagdad, slik som i byene Fallujah og Samarra. Situasjonen i denne delen av Irak har lenge utgjort en svært alvorlig utfordring for den irakiske interimsregjeringen og for den flernasjonale styrken. Situasjonen i Fallujah utgjorde også en direkte trussel mot den politiske prosessen i landet.

Dette var bakgrunnen for den militære aksjonen som ble iverksatt 8. november for å oppnå kontroll over byen og de omkringliggende områder. Aksjonen ble utført i nært samarbeid med irakiske sikkerhetsstyrker og ble innledet først etter at statsminister Allawi hadde gitt klarsignal.

Selv om den flernasjonale styrken nå har tatt militær kontroll over Fallujah, ser vi samtidig at uroen har spredt seg til andre deler av regionen. Den sikkerhetsmessige situasjonen er fortsatt ikke under kontroll.

Opprørsgruppene bak de voldelige aksjonene er sammensatte og uensartete, men domineres av sunni-arabere,

som spiller på misnøye i denne delen av befolkningen. Sunni-befolkningen har i meget lang tid hatt en uforholdsmessig sterk kontroll over Iraks politiske kurs, og denne trues nå av en jevnere fordeling av makten. Tidligere medlemmer av Baath-partiet er særlig aktive. Også andre, islamistiske grupper, herunder nettverket til al-Zarkawi, som synes å ha bånd til Al Qaida, er svært godt organisert og antas å stå bak en rekke angrep.

Dessverre må vi forvente at disse grupperingene vil søke å fortsette voldshandlingene. Av politiske og andre årsaker ser de seg øyensynlig tjent med at den irakiske interimsregjeringen ikke skal lykkes i den politiske prosessen som er i gang. Å skape kaos og frykt, å skremme irakerne fra å engasjere seg i den politiske prosessen og i gjenoppbyggingen av viktige nasjonale institusjoner, synes å være deres siktemål. Angrepene mot irakiske politistasjoner og rekrutteringssentre for de irakiske sikkerhetsstyrkene må ses i en slik sammenheng.

Det synes også å være et mål for opprørsgruppene gjennom terror og voldshandlinger å skremme internasjonale organisasjoner, frivillige organisasjoner og næringsdrivende fra å engasjere seg i Irak. Lykkes de, vil det utvilsomt ha tilsvarende negativ virkning på utviklingen i landet.

Konfliktbildet i Irak er imidlertid ikke ensartet. Situasjonen er roligere i de shia-dominerte områder i sør og i de kurdiske områder i nord, selv om vi har sett en økning av voldshandlingene, først og fremst ved byen Mosul. Det er viktig at disse områdene forblir stabile. Vi kan ellers lett komme i en situasjon hvor utviklingen i Irak går i retning av økende intern fragmentering, som i sin tur vil kunne resultere i regional destabilisering.

En av årsakene til den mer stabile situasjonen nord i landet er nok at den irakiske interimsregjeringen ikke har utfordret kurdernes særrettigheter. Her har statsminister Allawi utvist politisk klokskap. Samtidig er det viktig at kurderne og deres rettigheter også ivaretas i den nye irakiske grunnloven som utformes neste år.

Kjernen i de virkemidler man har for å bekjempe terrorhandling og stabilisere sikkerhetssituasjonen, er den flernasjonale styrken. Den teller i dag omkring 150 000 personer, hvorav amerikanske styrker utgjør hoveddelen.

Selv om flere enn tretti land bidrar til denne styrken, er det ingen tvil om at USA, og i en viss grad Storbritannia, fortsatt vil måtte stå for hovedtyngden av den flernasjonale militære innsatsen i Irak. Land som Tyskland og Frankrike ønsker ikke å engasjere seg militært, og heller ingen andre land synes å være villige til å påta seg en større rolle.

Krigen i Irak var et sentralt tema i den amerikanske valgkampen. Gjenvalet av president George W. Bush 2. november må derfor også ses som et uttrykk for støtte i den amerikanske befolkningen til en videreføring av den sittende administrasjonens Irak-politikk. Samtidig vet vi at det er en erklært amerikansk målsetting å bygge ned det omfattende amerikanske militære nærværet så snart tiden er inne for det.

På sikt vil det derfor være avgjørende at irakerne selv blir i stand til å ivareta sin egen sikkerhet. Dette vil også

være viktig for å styrke regjeringens legitimitet hos befolkningen. Den regjeringen som vil bli innsatt etter valgene i januar, har imidlertid i første omgang ikke noe valg. Den vil måtte anmode om fortsatt internasjonalt militært nærvær for å ivareta sikkerheten i landet. FNs sikkerhetsråd oppfordret i resolusjon 1546 av 8. juni til internasjonal støtte for å gjenopprette sikkerhet og stabilitet i landet.

Det er i denne sammenheng vi må se vedtaket på NATOs toppmøte i Istanbul i juni i år om å bidra til opplæring av de irakiske sikkerhetsstyrker.

NATOs råd vedtok enstemmig 17. november operasjonsplanen for et NATO-ledet treningsoppdrag i Irak. Det legges opp til en NATO-styrke på rundt 1 700 personer, hvorav vel 300 vil stå for selve opplæringen. Den øvrige delen av styrken vil bl.a. ivareta funksjoner knyttet til hovedkvarter, transport, logistikk og beskyttelse av faste installasjoner og NATO-personell. Den mer overordnede sikkerheten i Irak vil, som nå, bli ivaretatt av den flernasjonale styrken.

I tillegg til selve opplæringen i Irak vil NATO også forestå opplæring av irakiske sikkerhetsstyrker utenfor Irak. Det legges opp til at trening og opplæring av ledere på høyt nivå og mellomnivå skal kunne skje ved allierte treningsinstitusjoner, herunder ved NATO-senteret på Jåttå utenfor Stavanger. Det første kurset ble gjennomført i begynnelsen av november.

Det er viktig at NATO lykkes i å utføre den oppgaven alliansen har påtatt seg i Irak. NATO-styrken må holde seg til sitt mandat, dvs. å forestå opplæring og ikke ta del i kamphandlingene. Regjeringen legger vekt på at det ikke finner sted noen glidende utvidelse av NATOs engasjement. Dette er ivaretatt ved at operasjonsplanen begrenser NATOs innsats til opplæring, innenfor et avgrenset treningscenter med nødvendige støttefunksjoner.

Sikkerhetsopplegget for NATO-styrken vil bli en særlig utfordring. Det er derfor viktig at vi holder fast ved at det er den flernasjonale styrken som har hovedansvaret for sikkerheten.

Også EU har tilbudt seg å bidra, bl.a. til opplæring av irakisk politi. En ekspertgruppe vil bli sendt til Irak for å vurdere dette.

Når det gjelder Norges militære engasjement i Irak, deltar vi i dag med inntil ti stabsoffiserer i britisk og polsk sektor. Regjeringen har tidligere besluttet, med forankring i Stortingets organer, å bidra med et mindre antall militært personell til gjenoppbygging av det irakiske forsvar innenfor rammen av den internasjonale stabiliseringsstyrken. Dette har Regjeringen foreløpig valgt å legge til side og vurderer nå om man i stedet skal bidra til NATOs treningsoppdrag i Irak med et mindre antall instruktører.

Fra norsk side tar vi alle nødvendige forholdsregler for å beskytte vårt personell, og vi har også et tett og nært samarbeid med våre øvrige allierte.

I tillegg til stabsoffiserene og eventuelt bidraget til militær opplæring inne i Irak kommer som sagt opplæring av irakiske militære ved Jåttå. Videre har vi fra norsk side fremsatt et tilbud til den irakiske interimre-

gjeringen om å bistå med opplæring av høyere irakiske politioffiserer i Norge. Dette er basert på de positive erfaringer vi har hatt med tilsvarende opplæringsprogrammer for politioffiserer på Balkan og nå i Afghanistan.

Går alt etter planen, vil den første gruppen av irakiske politioffiserer ankomme på nyåret. I alt tar vi sikte på å gjennomføre fire kurs.

Varig sikkerhet og stabilitet kan ikke oppnås med militære tiltak alene. Den politiske prosessen, både i Irak og i forhold til nabolandene, er derfor en svært viktig del av arbeidet med å bidra til stabilitet i Irak.

Maktoverdragelsen til den irakiske interimregjeringen i juni og avholdelsen av den nasjonale samlingskongressen i august var viktige skritt på vei mot et demokratisk styresett basert på rettsstatsprinsipper. Til tross for den meget vanskelige sikkerhetssituasjonen har man til nå klart å følge fremdriftsplanen for etablering av legitime styringsstrukturer, slik dette er forutsatt av FNs sikkerhetsråd.

Det er svært viktig at fremdriften opprettholdes i månedene som kommer. Neste milepæl er avviklingen av valg til ny nasjonalforsamling som etter planen skal gjennomføres innen utgangen av januar neste år. Nasjonalforsamlingen vil ha som en av sine viktigste oppgaver å utarbeide en grunnlov som skal legges til grunn for valg av en ny regjering innen utgangen av 2005.

Det er en forutsetning for at regjeringen skal få den nødvendige legitimitet, at det blir en bred oppslutning om valgprosessen.

Det er mange dårlige nyheter fra Irak, men det er også viktig å løfte frem de positive utviklingstrekk som finnes. Opplyftende signaler har i den senere tid kommet fra shiamuslimske ledere som storayatollah Ali al-Sistani, som har gitt demokratiseringsprosessen sin fulle støtte. Dessuten har Moqtada al-Sadr, den radikale lederen av den shiamuslimske Mahdi-militsen, kommet med mer forsonlige signaler – etter lang tids væpnet motstand.

Fra kurdisk hold ser det ut til at valgene vil få bred tilslutning. Et føderalt, samlet Irak – med legitimt styre – vil også for denne gruppen være en positiv utvikling.

Det er nå svært viktig at også befolkningen i de sunni-dominerte områdene ser verdien av å engasjere seg i de forestående valgene. De arabiske sunnimuslimene utgjør om lag en femtedel av befolkningen i Irak, og deres oppslutning om valget vil derfor være av vesentlig betydning for hvorledes resultatet vurderes. Manglende deltakelse fra deres side i valgprosessen og i det fremtidige styret vil kunne bidra til å svekke det.

FN vil ha en sentral rolle for å sikre at valgene – så langt som mulig – gjennomføres etter aksepterte internasjonale standarder. Dessverre hemmer den utrygge sikkerhetssituasjonen også FNs muligheter til å bistå aktivt i valgforberedelsene. Antallet valgekspertes fra FNs side er nylig økt til 25, og det legges opp til en ytterligere forsterkning i desember. Det meste av valgforberedelsene gjøres av irakiske myndigheter, som til gjengjeld har høstet anerkjennelse fra FN for sitt arbeid.

En styrket rolle for FN er som sagt helt avhengig av at sikkerhetssituasjonen blir bedret. Det er derfor gledelig

at en beskyttelsesstyrke for FN-personell i Irak er i ferd med å komme på plass ved hjelp av militært personell fra Fiji, Georgia og USA.

Også i den tiltakspakken som EU har presentert, inngår forslag om bidrag til FNs beskyttelsesgruppe, i tillegg til ytterligere støtte til valgforberedelsene, deltakelse av valgeksperter og en styrket politisk dialog.

Tidsplanen for valgforberedelsene er ambisiøs, men forberedelsene skal ifølge valgkomisjonens leder og FNs eksperter være i rute. Dette er imponerende i et land uten demokratiske tradisjoner.

Betydningen av at disse valgforberedelsene er troverdige, kan knapt nok overdrives. Lykkes irakerne med å utvikle landet mot en stabil og demokratisk rettsstat, vil dette kunne få positive ringvirkninger også utover landets grenser.

Et stabilt og forutsigbart Irak er i hele regionens interesse. Det er positivt at det så langt har lyktes å trekke de fleste nabolandene med i et konstruktivt samarbeid om Iraks utvikling. Dette er bl.a. siktemålet med konferansen som i dag holdes i Egypt. Det er av stor betydning at Iraks naboland støtter bestrebelsene til statsminister Allawis interimregjering, og ikke foretar seg noe som kan bidra til å destabilisere situasjonen i regionen.

Det er Regjeringens klare holdning at også vi må støtte irakerne i deres anstrengelser for å få kontroll og styring i eget land. Vi må fortsatt gi politisk støtte til interimregjeringen og dens arbeid. Jeg har forsikret min irakiske kollega, Hoshiyar Zebari, om dette, bl.a. under mitt møte med ham i New York i slutten av september. Hans hovedbudskap til meg var konsentrert om betydningen av å få gjennomført valgene på en rettferdig og troverdig måte. Hans blick var rettet fremover. Det samme må vårt være.

Det er ikke tvil om at vår politiske støtte til Irak blir verdsatt på irakisk side. Senest kom dette til uttrykk i et brev av 25. oktober i år fra statsminister Allawi til statsminister Bondevik.

Regjeringen vil bl.a. imøtekomme Iraks appell til FN om støtte til valgforberedelsene ved snarest mulig å utbetale 14 mill. kr av overgangsbistanden til FN, fortrinnsvis til dette formålet.

Tiltak til støtte for oppbyggingen av det irakiske rettsvesenet er bidrag for å styrke demokratiseringen av det irakiske samfunn. Det er Norges klare holdning at rettsoppgjørene i Irak må skje i samsvar med internasjonale menneskerettigheter og internasjonal strafferett. På dette grunnlag vil vi kunne vurdere støtte til opplæring i det irakiske rettsvesen.

Så snart sikkerhetssituasjonen gjør det mulig, vil vi gjenåpne vår ambassade i Bagdad. Skal vi kunne yte effektiv økonomisk, politisk og annen støtte til Irak, vil et norsk nærvær i landet være nødvendig. Inntil så kan skje, vil vi styrke vår ambassade i Amman, som vil bli sideakkreditert til Irak.

Den prekære situasjonen i Irak utgjør en sikkerhetstrussel for den enkelte irakers liv og velferd. Dette er i seg selv grunn nok til å gjøre det man kan for å bedre situasjonen. Men dertil kommer som sagt at bedret sikker-

het er en forutsetning for den politiske utvikling i Irak og for den økonomiske gjenoppbyggingen.

De økonomiske problemene er formidable. Etter flere tiår med krig, vanstyre og undertrykking står utfordringene bokstavelig talt i kø. I samme tidsperiode har levestandard for den jevne iraker falt dramatisk. Ifølge Verdens matvareprogram er en fjerdedel av befolkningen helt avhengig av matrasjoner for å overleve.

På det økonomiske området finnes det likevel visse lyspunkter:

- Regjeringen har lyktes i å etablere en stabil nasjonal valuta.
- Inflasjonen er under kontroll.
- Den økonomiske veksten for 2004 beregnes av Det internasjonale pengefondet til å bli betydelig, selv om vi ikke må glemme at utgangspunktet for beregningene er mistrøstig lavt.

Noen sentrale rammebetingelser peker altså i riktig retning.

Gjenoppbyggingsbehovene er som sagt enorme. Det samme er kostnadene. Behovet overstiger klart de totalt 33 milliarder amerikanske dollar som det ble gitt tilsagn om under Madrid-konferansen i oktober 2003. Samtidig har landet en utenlandsgjeld som av Det internasjonale pengefondet er beregnet til svimlende 125 milliarder dollar. Denne utenlandsgjelden er det ikke mulig for Irak å betjene. Det er derfor svært viktig at vestlige land og Russland, gjennom Parisklubben, er blitt enige om opp til 80 pst. gjeldslette for Irak. Avtalen legger også rammen for andre kreditors gjeldslette. Disse har større fordringer på Irak enn landene i Parisklubben.

Behovene er særlig store når det gjelder utbygging av grunnleggende infrastruktur innen elektrisitetsforsyning, vann og kloakk. Videre har interimregjeringen beregnet at det er behov for om lag 1,6 millioner nye boliger. Med 60 pst. av befolkningen under 25 år vil boligbehovet bli en stadig større utfordring i tiden fremover. Om ikke denne utfordringen blir møtt på en tilfredsstillende måte, vil den representere nok en kilde til misnøye og sosial uro.

Iraks olje- og gassindustri står for over 90 pst. av landets inntekter. Det er med andre ord av avgjørende betydning å få fortgang i opprustningen av den irakiske petroleumsindustrien. Det er derfor et lyspunkt at på tross av sabotasjeaksjoner og en nedslitt infrastruktur er produksjonen tilbake på omtrent samme nivå som før krigen, dvs. om lag 2,5 millioner fat olje i døgnet. Den irakiske regjeringen – basert på beregninger fra Det internasjonale pengefondet – regner med at det vil være mulig å øke produksjonen til om lag 3,5 millioner fat i døgnet i 2005. Betydningen av dette for gjenoppbyggingen av landet sier seg selv.

Norge har også en rolle å spille i den økonomiske gjenoppbyggingen av Irak, i likhet med våre bidrag til den politiske utviklingen. Norges samlede innsats i Irak for perioden 2003 til 2006 ligger an til å bli inntil 550 mill. kr. Hovedtyngden av dette utgjør humanitær bistand, med en særlig omfattende innsats i 2003. Overgangsbistand og begrenset støtte gjennom globale næringslivsordninger utgjør inntil 40 mill. kr årlig.

Humanitær bistand utgjør en vesentlig del av den norske innsatsen. Noen eksempler på slik norsk bistand er innsatsen til Norsk Folkehjelp, som driver demokrati-prosjekter og minerydding i Nord-Irak. Videre er Kirkens Nødhjelp, Redd Barna, Røde Kors og Tromsø Mineskadesenter blant de organisasjoner som har mottatt støtte til prosjekter innen områder som helse, bistand til flyktninger, vannforsyning, sanitære forhold og minerydding. Vår overgangsassistans på 30 mill. kr årlig kanaliseres via FN og Verdensbankens internasjonale Irak-fond. Her vil bl.a. støtte til gjennomføringen av de forestående valgene bli finansiert.

I tillegg er det avsatt midler til næringslivstiltak i Irak. Den irakiske interimregjeringen har tatt initiativ overfor norske myndigheter til et samarbeid på petroleumsområdet. Denne henvendelsen drøftes nå mellom norske og irakiske myndigheter. Hvordan dette kan skje, med utgangspunkt i den olje- og gasskompetanse vi besitter, ser man nå nærmere på. På lengre sikt kan et samarbeid her innebære gode muligheter for norsk oljeindustri og økt handelssamkvem mellom våre to land.

Jeg har tidligere i redegjørelsen pekt på at det ville være naturlig å omtale utviklingen i andre deler av Midtøsten i sammenheng med drøftelsen av utviklingen i Irak.

Med president Yassir Arafats bortgang er en æra over. Sammen med Knessets vedtak av statsminister Sharons tilbaketrekkingssplan har dette skapt en ny situasjon. Fra israelsk og palestinsk side har vi registrert ny vilje til kontakt dem imellom. Fra norsk side har vi hele tiden lagt vekt på at tilbaketrekkingen fra Gaza og fire bosettinger på Vestbredden må koordineres med de palestinske myndigheter. Det er mitt håp at vi nå kan legge grunnlaget for en gjenopptakelse av fredsprosessen. Med presidentvalget i USA bak oss er det nå viktig at man på amerikansk side engasjerer seg sterkere i arbeidet for å finne en løsning på konflikten. I en telefonsamtale 11. november oppfordret statsminister Bondevik president Bush til å forsterke dette engasjementet.

Vi trenger ingen ny fredsplan. Veikartet for fred inneholder alle de nødvendige elementer for en gjennomføring av visjonen om en tostatsløsning. Den israelske tilbaketrekkingen fra Gaza og fire bosettinger på Vestbredden må imidlertid innpasses i denne rammen, slik at det blir et første skritt på veien mot en palestinsk stat.

Nå er det avgjørende å sikre den politiske stabiliteten i det palestinske området. Arafats etterfølger må velges i henhold til gjeldende lov. Det vil gi det nye palestinske lederskapet den nødvendige legitimitet og støtte i befolkningen. Dette har vi lagt vekt på overfor palestinske myndigheter.

Israel sitter imidlertid med nøkkelen til om det overhodet er mulig å gjennomføre et presidentvalg. Hvis et valg skal kunne avholdes, må kandidatene gis bevegelsesfrihet i valgkampen, og det må sikres at velgerne når frem til valglokalene. Israel må avstå fra militære operasjoner. Vi har fremmet våre synspunkter på disse spørsmålene overfor Israel.

En positiv økonomisk utvikling i det palestinske området etter Israels planlagte tilbaketrekking fra Gaza og

fire bosettinger på Vestbredden vil være viktig. Jeg har derfor i egenskap av formann for giverlandsorganet AHLK, og i nært samarbeid med den såkalte Kvartetten – FN, USA, Russland og EU – tatt initiativ til et møte for å identifisere hva som må til for å stabilisere den palestinske økonomien. Uten en bedring i økonomien vil det neppe være mulig å få til en styrking av de politiske prosessene. Stabilisering av den palestinske økonomien vil imidlertid kreve omfattende innrømmelser og tiltak fra israelsk side.

De palestinske myndigheter bærer selvsagt selv et stort ansvar for å få til en positiv politisk og økonomisk utvikling fremover. Det nye palestinske lederskapet må fortsette reformene av sitt styresett i henhold til Veikartet for fred. Viktigste av alt er at palestinske myndigheter gjennomfører gjenstående reformer i politi- og sikkerhetssektoren, og at de klarer å stanse de palestinske angrepene på Israel og israelere.

Det internasjonale samfunn må fortsette sin støtte til palestinerne og gi dem den assistanse de trenger for å gjennomføre disse tiltakene. Fra norsk side støtter vi de palestinske reformene på en rekke områder.

En løsning på den israelsk-palestinske konflikten vil kunne ha positive ringvirkninger i hele regionen. Dette gjelder også for utviklingen i Irak. Fra Regjeringens side vil derfor arbeidet med å bidra til en løsning på Midtøsten-konflikten stå helt sentralt også i tiden som kommer.

Håndteringen av problemene i Irak kan imidlertid ikke avvente eller gjøres betinget av en løsning på andre deler av Midtøsten-konflikten. Utfordringene i Irak er mange, og de må håndteres nå. De fleste av dem er dessverre også tunge og langvarige. Vi kan bare lykkes gjennom et nært samarbeid mellom det internasjonale samfunn og irakiske myndigheter. Bare gjennom et effektivt samarbeid mellom sentrale internasjonale aktører kan vi få dette til. Men irakerne selv må ta hovedansvaret.

Internasjonalt vil FN måtte ta et særlig ansvar for å koordinere innsatsen. Det er bare FN som kan gi dette arbeidet den nødvendige tyngde og legitimitet. Men det er også viktig å videreføre og styrke den løpende politiske dialogen over Atlanteren og mellom ledende europeiske land. Her ble det lagt et positivt grunnlag under NATOs toppmøte i Istanbul. Fra hver vår side av Atlanteren må vi søke å oppnå en felles forståelse av situasjonen, og av hva som må til for å lykkes i gjenoppbyggingen av Irak.

Norges rolle og bidrag i Irak må også ses i sammenheng med vår øvrige internasjonale innsats. Vi skal bidra, men samtidig må vi ha in mente at vi har besluttet at Afghanistan skal være vårt hovedsatsingsområde i den delen av verden. Dette er i tråd med de vedtak som NATO har fattet, og med Regjeringens egne prioriteringer.

Det internasjonale samfunn har alt å tjene på at det nye Irak stabiliseres, at det får et demokratisk legitimt styresett, og at landet blir gjenoppbygd til beste for den irakiske befolkningen. Her skal også Norge bidra.

Presidenten: Utenriksministerens redegjørelse vil bli gjenstand for debatt i Stortinget senere, nærmere bestemt i Stortingets møte 30. november.

S a k n r . 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av konvensjon av 14. november 1970 om tiltak til å forby og hindre ulovleg import og eksport av kultur-gjenstandar og ulovleg overføring av eigeidomsrett til kultur-gjenstandar (Innst. S. nr. 24 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 70 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 451)

S a k n r . 3

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2003 (Innst. S. nr. 37 (2004-2005), jf. Dokument nr. 13 (2003-2004))

Lars Rise (KrF) [10:39:40] (ordfører for saken):

Europarådet har fått en økende betydning etter kommunismens sammenbrudd i Øst-Europa. Det som har skjedd i løpet av disse årene, har forandret sammensetningen av Den parlamentariske forsamling, som nå består av 46 stater, med over 800 millioner mennesker. Ser vi bort fra den indiske nasjonalforsamling, er Europarådets parlamentariske forsamling den demokratiske forsamling som representerer flest mennesker. Og nettopp fremme av demokrati og menneskeretter er selve kjernen i virksomheten.

En samlet komite ser det som betydningsfullt at våre parlamentarikere aktivt deltar i denne forsamlingen. Europarådet har spilt en avgjørende rolle i det å sosialisere og integrere tidligere kommuniststater og diktaturer i det europeiske samarbeidet.

En side ved det å bli medlem av Europarådet er at det kreves helt bestemte standarder når det gjelder utviklingen av demokrati og menneskeretter. Det kan ta tid, og det er flere nye medlemsstater som ligger på grensen av det som kreves for å være medlem. Men likevel ser vi at det virker. En annen og kanskje vel så viktig side er at her må eksempelvis ledende russiske parlamentarikere sitte i timevis og lytte til skarp kritikk av den russiske politikken i Tsjetsjenia. Det har utvilsomt hatt en virkning på holdningene i Moskva. Jeg tror også at utøvelsen av politikk i Tyrkia har blitt påvirket av at tyrkiske parlamentarikere i årevis har deltatt aktivt i Europarådet og lyttet til debatter og med tiden overtatt mange av de verdier Europarådet står for, og gjort dem til sine egne. Det er ikke tvil om at Europarådet har hatt stor betydning for forberedelse av inntreden i EU for de ti nyeste EU-medlemmene.

Som det framgår av årsmeldingen for 2003, er det svært mange saker som har blitt behandlet, bl.a. situasjonen i Tsjetsjenia, som har vært grundig behandlet, situasjonen i Irak og forholdet mellom de ulike europeiske institusjonene, og spesielt forholdet til EU.

Viktige verdimesse spørsmål som migrasjon, asyl, menneskehandel og miljø saker har vært behandlet. Det

kan være grunn til å se nærmere på hvordan oppfølgingen av disse sakene skjer. Svært ofte havner jo konklusjonene bare i en skuff. Forsamlingen er et slags idéforum som leverer forslag til Ministerkomiteen. Det viser seg å være en svært liten andel av sakene som virkelig følges opp av Ministerkomiteen. Selv om det norske formannskapet i denne komiteen, dette formannskapet som ble avsluttet 10. november, ikke omfattes av denne meldingen, kan det være hyggelig å trekke fram at Norge har fått mye ros for sin effektive ledelse av komiteen. Det er spesielt lagt merke til den vekt Norge har lagt på å få utviklet et nærmere samarbeid mellom OSSE og Europarådet. Dette samarbeidet har jo eksistert, særlig når det gjelder valgobservasjon, men det er helt åpenbart at det kan utvikles videre. Videre har det vært lagt vekt på videre fremming av menneskeretter, reformer av domstolen og også en ytterligere innsats fra Europarådets side når det gjelder fred og forsoning, som det dessverre fremdeles er stort behov for i Europa.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.
(Votering, se side 451)

S a k n r . 4

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2003 (Innst. S. nr. 38 (2004-2005), jf. Dokument nr. 21 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 451)

S a k n r . 5

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om oppfølging av anmodningsvedtak nr. 519 (2002-2003) – klager ved stortingsvalg (Innst. S. nr. 33 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 40 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 451)

S a k n r . 6

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Lodve Solholm, Ulf Erik Knudsen og Christopher Stensaker om gjennomføring av forsøk med elektronisk stemmegivning, inkludert stemmegivning over Internett, som et grunnlag for en fremtidig modernisering av valgloven (Innst. S. nr. 35 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:76 (2003-2004))

André Oktay Dahl (H) [10:44:40] (ordfører for saken): Jeg skal ikke bruke lang tid på å diskutere henholdsvis fordeler og ulemper ved bruk av ny teknologi – i særdeleshet ikke bruk av ny teknologi under valgavvik-

ling. Før Stortinget på bredt prinsipielt og ikke minst praktisk grunnlag kan drøfte eventuell utvidet bruk av ny teknologi, er det en grunnleggende forutsetning at Stortinget har en felles, solid faglig plattform å diskutere ut fra, slik at det blir mer enn en i beste fall kvalifisert synsing.

Flertallet i komiteen har respekt for forslagsstillernes ønske om å utforske de mulighetene som moderne teknologi kan åpne for også ved valghandling, bl.a. ut fra en hypotese om at valgdeltakelsen øker. Komiteflertallet er imidlertid, slik jeg ser det, ganske så sunt kritisk innstilt – på bakgrunn av de særegenhetene som valg til politiske organer innebærer.

At valgresultatet er korrekt, at velgerne sikres anonymitet, at systemet sikrer stemmeretten, at systemet er tilgjengelig for alle brukergrupper, og at det er verifiserbart, er grunnleggende tekniske og sikkerhetsmessige krav som må stilles. Dette er forhold som må gjennomarbeides, som både Datatilsynet, Valglovutvalget og Sårbarhetsutvalget drøfter, og hvor svaret ikke nødvendigvis er at tilgjengelig teknologi oppfyller de krav som må stilles i dag.

Komiteflertallet ser det ikke som spesielt nyttig eller ønskelig at man igangsetter forsøk med elektroniske valg ved f.eks. videregående skoler i forbindelse med skolevalg eller annet, slik forslagsstillerne ønsker. I tillegg til at det i tilfelle ikke er snakk om en representativ gruppe forsøkspersoner, er flertallet også sterkt i tvil om hvorvidt dette eventuelt ville innebære noe annet enn det man allerede tidligere har prøvd ut ved skolevalg – og i 2003 ikke bare prøvde ut, men faktisk brukte, ved ordinære valg i utvalgte kommuner.

Departementet har nedsatt en arbeidsgruppe som på bredt grunnlag skal vurdere hensiktsmessigheten i å avholde elektroniske valg, herunder de systemkrav som må stilles ved slike valg. Komiteflertallet deler departementets begrunnelse for og vurdering av at man bør avvende dette utvalgets arbeid før man eventuelt vurderer gjennomføring av elektroniske valg.

Forslagsstillerne viser til at det har vært gjennomført en rekke forsøk med elektroniske valg internasjonalt, i den hensikt å øke tilgjengeligheten til valgsystemet. Det vises bl.a. til at man i USA er i gang med å utvikle elektronisk forvaltning og satser store ressurser på bruk av ny teknologi i valgsammenheng. Jeg skal ikke utelukke at det er erfaringer å hente her, men vi har fått en god del erfaringer som ikke nødvendigvis har vært positive. Vi vil vente til disse erfaringene er blitt behandlet med nødvendig faglig bakgrunn i det utvalget som departementet har nedsatt til forberedelse for senere regjerings- og stortingsbehandling.

I denne sammenheng ber komiteflertallet om at departementet også vurderer de økonomiske virkningene av et eventuelt påbud om bruk av sikkerhetskodede stemmesedler. Det er et av de springende punktene som vi er blitt gjort spesielt oppmerksom på under saksbehandlingen.

For øvrig viser jeg til flertallets øvrige merknader og anbefaler at forslaget vedlegges protokollen.

Henrik Rød (FrP) [10:48:07]: Fra Fremskrittspartiet ønsker vi å innta en noe mer offensiv holdning i forhold til dette spørsmålet enn det komiteflertallet legger seg på. Forslagsstillerne har etter vår oppfatning en rekke gode poenger, og foreslår å få testet ut elektronisk stemmegiving på en bedre måte. Vi tror derfor det vil være riktig å støtte de forslagene som forslagsstillerne har fremmet.

Jeg tror at det i det informasjons- og teknologisammenheng vi lever i, er fullt mulig å utvikle gode nok og sikre nok løsninger til å kunne gjennomføre valg også elektronisk. Vi vet at store pengetransaksjoner foregår via nettet, og at sensitiv informasjon ligger på nettet. En rekke forhold som krever et høyt sikkerhetsnivå, foregår i dag elektronisk og via Internett. Vi tror at det er fullt mulig å utvikle et system som også i en valgsammenheng utfører dette.

Med dette framsetter jeg forslagene på side 3 i innstillingen.

Presidenten: Representanten Henrik Rød har tatt opp de forslagene han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.
(Votering, se side 451)

S a k n r . 7

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle og Siri Hall Arnøy om tiltak for å øke valgdeltakelsen (Innst. S. nr. 34 (2004-2005), jf. Dokument nr. 8:83 (2003-2004))

André Oktay Dahl (H) [10:50:26] (ordfører for saken): Aller først har jeg lyst til å gi ros til forslagsstillerne for at de på ulike måter er genuint opptatt av hvordan man kan sikre økt valgdeltakelse og demokrati – uten at de går i den fellen å tro at det er enkle snarveier og tryllekunstner som umiddelbart kan gjøre det mer attraktivt å stemme. Det er behov for å se nærmere på den praktiske gjennomføringen av valg, men dette kan ikke overvurderes i et demokrati som vårt, hvor det ikke nødvendigvis er disse forholdene som isolert sett kan forklare lavere valgdeltakelse.

Demokratiets iboende problem er at når man har hatt det en stund, begynner svært mange å ta det for gitt – og reflekterer ikke nødvendigvis over hvordan det ville være uten. Samtidig er det ikke til å legge skjul på at det er mange og samvirkende årsaker til at valgdeltakelsen har vært synkende de senere år. Men bildet er ikke entydig. EU-avstemningen i 1994 viste at folk vil bruke stemmeretten sin når de mener at det er viktige politiske spørsmål som stilles. For øvrig viser vel også de undersøkelser som ble gjort ved valget i 1999, at det var rekordmange som var politisk engasjert – om enn ikke partipolitisk.

Det er grunn til å stoppe opp og spørre om partipolitikken slik den praktiseres i dag, og – vil jeg for egen del legge til – om nivåsenkningen på deler av mediedekningen av den kan fortsette uten at vi får en valgdeltakelse som vi ikke kan være bekjent av. Det er en stor debatt

– som jeg ikke har tenkt å gå inn på her – men det er problematisk at det dessverre ser ut til at flere, litt tabloid sagt, ser ut til å være fornøyd så lenge TV-en virker, og i 2004 lever i en verden hvor politikk og samfunnsliv stenges ute fordi det føles irrelevant.

Når det gjelder selve forslaget, oppfatter komiteen, på basis av departementets svar, at det meste faktisk er på trappene.

Når det gjelder oppfordringen til kommunene om å samarbeide med fylkeskommunene og universitetene/høyskolene, er jeg kjent med at departementet på fem regionale konferanser tidligere om den nye valgloven – hvor de fleste kommuner og fylkeskommuner var representert – muntlig klargjorde at man burde vurdere å avholde valg også der. Komiteen er fornøyd med at statsråden varsler at det vil bli tatt initiativ fra statsrådets side til å videreutvikle dette. Det er imidlertid viktig at det forankres lokalt. Selv om det er et stortingsvalg, er det ikke heldig med nye, sentrale bestemmelser nå.

I innstillingen viser komiteen spesielt til departementets informasjonskampanje ved valget i 2003. Komiteen legger i innstillingen til grunn at det satses på et vidt spekter av virkemidler for å stimulere til økt valgdeltakelse også ved kommende valg. Til dette er å si at hovedmålet med departementets kampanje for 2005 må være å øke velgernes kunnskap om når, hvor og hvordan en skal avgi stemme. Men i tillegg til at det skal være en ren informasjonskampanje, ser komiteen det slik at det også ved utforming og presentasjon av informasjonen, så langt det lar seg gjøre, må bli lagt vekt på å stimulere til økt valgdeltakelse, ikke minst blant yngre velgere. Det har vist seg at når man først har stemt én gang, faller det lettere å stemme også en annen gang. Yngre velgere er derfor en gruppe det bør fokuseres på.

For øvrig viser jeg til komiteens merknader og anbefaler at forslaget vedlegges protokollen. Jeg anbefaler også at departementet følger opp det som komiteen legger til grunn i de avsluttende merknadene.

Siri Hall Arnøy (SV) [10:54:06]: Det er ingen tvil om at det er andre tiltak enn de rent tekniske som er de viktigste vi som politikere kan sette i verk for å sikre en økt valgdeltakelse. Men samtidig er det slik at valgdeltakelsen er så sentral for vårt demokrati at det ikke er noen grunn til ikke å sette i verk alle de tiltak vi faktisk har muligheten til å sette i verk. Dette må selvfølgelig veies opp mot hensynet til stabilitet i valggjennomføringen fra gang til gang.

Når vi ser, f.eks. i forhold til valget høsten 2003, at nærmere 90 pst. i en undersøkelse på forhånd svarte at de helt sikkert kom til å stemme ved valget, mens den reelle valgdeltakelsen var på under 60 pst., viser det etter vårt syn at det fortsatt er ting å gjøre i forhold til den praktiske gjennomføringen. Og ser man på en undersøkelse fra valget i 2001, oppgav 40 pst. praktiske årsaker som grunn til å sitte hjemme.

Egentlig er det oppmuntrende at de fleste av velgerne, flere enn det som kommer til uttrykk ved hvert valg, tross alt har et oppriktig ønske om å delta i demokratiet gjen-

nom å avgi stemme. Vi har samtidig et stort ansvar for å legge til rette for at de faktisk får gjort dette, selv om det som sagt er andre ting enn tilgjengelighet som nok er av overordnet betydning for valgdeltakelsen.

Jeg er enig med saksordføreren i at det er viktig å understreke at det finnes ulike former for engasjement. Det er ikke slik at valgdeltakelsen er den eneste pekepinn vi har på politisk engasjement i vårt samfunn. Men igjen: Det er ingen grunn til å la være å gjøre alt vi kan, bare fordi dette er en kompleks problemstilling.

Vi i SV er svært glade for at statsråden viser vilje til å fortsette å følge opp i forhold til forhåndsstemmegivning både på universitet, høyskoler, statlige institusjoner og også videregående skoler. Vi tror at det er mulig å få til en enda bedre oppslutning hos førstegangselverne dersom man legger like godt til rette på de stedene de er, slik man f.eks. har gjort på institusjoner som har andre aldersgrupper.

Videre tar komiteens flertall, som er et mindretall i salen – Arbeiderpartiet og SV – opp ressurstilgangen i forhold til det å øke antall stemmesteder, for dette ligger nå inne i rammen. Dersom vi fra Stortinget ønsker en ytterligere innsats på disse områdene, må det vurderes om rammen bør økes tilsvarende.

Flertallet, som er et mindretall i salen, tar særlig opp problemstillingen med utgifter for kommuner som skal legge til rette for stemmegivning for andre enn sine egne borgere, f.eks. ved universiteter og høyskoler, og ønsker egentlig en vurdering av om dette er egnet til å gå innenfor rammen, i og med at den er basert på egne innbyggere.

Vi registrerer at det i denne omgang er flertall for en klar oppfordring fra denne sal og fra statsråden til statlige institusjoner, til fylkeskommunene, om å legge til rette for en enda bedre valggjennomføring og forhåndsstemmegivning ved dette valget, og vi håper at vi får resultater av det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 452)

S a k n r . 8

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om melding for året 2003 fra Sivilombudsmannen (Stortingets ombudsmann for forvaltningen) (Innst. S. nr. 31 (2004-2005), jf. Dokument nr. 4 (2003-2004))

Ågot Valle (SV) [10:57:58] (komiteens leder og ordfører for saken): En av Stortingets viktigste oppgaver er å kontrollere om regjering og forvaltning følger de vedtak som Stortinget har fattet. Sivilombudsmannen er Stortingets forlengede arm og praktiske utøver av deler av denne kontrollen. Men ikke bare det: Sivilombudsmannen er folkets advokat, og han har hele den offentlige forvaltninga som arbeidsområde. Ombudet har derfor en svært viktig rolle. Jeg vil understreke at det er viktig at forvaltninga følger opp de vedtakene eller henstillingene som ombudsmannen kommer med eller fatter. Det er vik-

tig i forhold til tilliten til forvaltninga, til demokratiet og til den enkeltes rettssikkerhet. Det forutsettes at forvaltninga både prioriterer henvendelsene fra ombudsmannen og legger ned et betydelig arbeid i disse.

Komiteen er godt fornøyd med den jobben Sivilombudsmannen gjør. Det er derfor en enstemmig komitee som står bak innstillinga til årsmeldinga.

Årsmeldinga viser at Sivilombudsmannen foretar generelle undersøkelser i deler av forvaltninga, dette på bakgrunn av enkeltsaker. Komiteen mener at dette er et viktig arbeid.

Jeg vil ta opp noen områder som Sivilombudsmannen og også komiteen har vært opptatt av. Det første er ansattes yringsfrihet. Dette er et område som en samla komitee var opptatt av da Stortinget behandlet Grunnloven § 100 om yringsfrihet. At ansatte har muligheter til å ytre seg i det offentlige rom, etter at de har gått tjenesteveg, er en viktig forutsetning for at beslutningstakere skal få kunnskap om forholda ved offentlige institusjoner. Ansatte skal ha en rett og en plikt til å si ifra om kritikkverdige forhold dersom de ikke er rettet opp etter at det er sagt ifra internt. Men slik er det ikke i dag.

«Stadig oftere knebles lærere, sykepleiere, barnevernansatte og leger. Noen av dem så effektivt at de trues med oppsigelser dersom de snakker ut om kritikkverdige forhold.»

Dette skriver redaktør Harald Stanghelle i Aftenposten.

Komiteen har merket seg at de sakene som Sivilombudsmannen har hatt til behandling om ordensstraff, er for få til å kunne danne grunnlag for en generell karakteristik av bruken av ordensstraff i den offentlige forvaltninga. Sivilombudsmannen har varslet komiteen om at han i lys av det pågående lovarbeidet til ny arbeidslivsløp og ny tjenestemannsløp vil vurdere om det er behov for å sette i gang en bredere analyse av reaksjoner mot offentlig ansatte som ytrer seg. Det er komiteen tilfreds med.

Så kommer det en rapport – etter at komiteen har gjort seg ferdig med innstillinga. Den viser hvor viktig det er at en følger nøye med på dette området. Rapporten «Prosjekt Munnkurv», utarbeidet av Arbeidsforskningsinstituttet for Norsk Sykepleierforbund, viser at hele 43 pst. av sjukepleierne frykter represalier dersom de varsler om kritikkverdige forhold, varsler internt eller eksternt. Ytringsfriheten har med andre ord trange kår i helsevesenet. «Altfor mange har lært seg at det straffer seg å bruke ytringsfriheten», sier forskningsleder Aslaug Hetle, som står bak rapporten «Prosjekt Munnkurv». Det er klart at det er en type munnkurv som kan skade pasientene. Derfor er det viktig at ansvarlige statsråder følger opp i styringsdialogen. Men det understreker også hvor viktig det er at Sivilombudsmannen følger med på dette området.

Et annet område som Sivilombudsmannen har tatt opp, og som komiteen har kommentert, er møteoffentlighet i kommuner og fylkeskommuner. Offentlighet og åpenhet er en viktig forutsetning for et levende lokaldemokrati – det at folk kan delta i debatt og mobilisere i viktige vedtak som gjelder deres eget lokalsamfunn eller eget hverdagsliv.

Sivilombudsmannen har påpekt at flere kommuner har etablert en såkalt komitemodell, som bare har innstillingsrett til kommunestyre og fylkesting. Det har medført at noen kommuner, noen sågar som en hovedregel, har vedtatt å lukke komitemøtene. Langt på veg har Kommunal- og regionaldepartementet inntil nylig akseptert dette, riktignok med en presisering av at en skal søke å få til mest mulig åpenhet. Sivilombudsmannen uttaler at både kommunelovens ordlyd og formålet med åpne dører tilsier at det ikke skal være noe skille mellom kommuner som har en hovedutvalgsmodell, og de som har en komitemodell. Vedtak fattet av Fylkesmannen i Oslo og Akershus om at lukkede dører strider mot kommuneloven, understreker dette. Komiteen ber derfor om at departementet legger dette til grunn ved arbeidet med endringer i kommuneloven.

Sivilombudsmannen har også undersøkt saksbehandlingstida ved Utlendingsdirektoratet. Klagene på lang saksbehandlingstid har økt i 2003. Det er ikke vanskelig å forstå de frustrasjonene som mange vil ha dersom de må vente på svar fra UDI, eller om informasjonen om forsinkelser, som kan ha sine grunner, ikke er god nok. Komiteen forutsetter at departementet setter i verk tiltak dersom UDI har problemer med å saksbehandle og varsle om forsinket saksbehandling innen de pålagte fristene.

Komiteen forventer at det skjer en klar forbedring og reduksjon av saksbehandlingstida i tida framover. Samtidig understreker komiteen at kravet til saksbehandlingstid alltid må veies opp mot den enkeltes rettssikkerhet. Informasjonsinnhenting kan ta tid, og det er viktig at dette blir gjort på en måte som sikrer ansvarlig behandling og dermed rettsikkerheten.

Komiteen er enig med Sivilombudsmannen i at UDI utarbeider interne retningslinjer for å sikre enhetlig behandling av anonyme tips i utlendings saker. Sivilombudsmannen sier i årsmeldinga at han vil følge opp utviklinga i UDI framover, og dette støtter komiteen.

For øvrig viser jeg til komiteens merknader.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, se side 452)

S a k n r . 9

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2003 (Innst. S. nr. 32 (2004-2005), jf. Dokument nr. 2 (2003-2004))

Modulf Aukan (KrF) [11:05:01]: Riksrevisjonen sine oppgaver kan delast inn i rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Ei overordna målsetjing for alle Riksrevisjonen sine oppgaver er at desse skal hjelpa til slik at staten sine inntekter vert betalte inn som føreset. Ein skal også kontrollera at staten sine midlar og verdiar vert brukte og forvalta på ein økonomisk forsvarleg måte og i samsvar med Stortinget sine vedtak og føresetnader.

I Dokument nr. 2 for 2003–2004 peikar Riksrevisjonen bl.a. på at det den seinare tida har vore gjennomført

store endringar i forvaltninga. Fleire kommunale oppgåver har vorte statlege. Det fylkeskommunale sektoransvaret på barneverns- og familievernsområdet vert t.d. overført til staten 1. januar 2004. Riksrevisjonen overtok på det same tidspunktet revisjonsansvaret for desse institusjonane. Slike endringar i organiseringa av det offentlege Noreg fører også til endringar i Riksrevisjonen sin kontroll med forvaltninga. Utviklinga går i retning av eit klarare skilje mellom politikk, forvaltning og tenesteyting.

Også den nye ordninga med moglegheit for konkurranseutsetjing av kommunal revisjon gjev auka oppgåver for Riksrevisjonen. IKT-utviklinga skaper dessutan utfordringar for etaten. Men eg er glad for at det no vert gjennomført tiltak for å møte dei utfordringane som den tekniske utviklinga gjev. På vegner av Kristeleg Folkeparti vil eg gje Riksrevisjonen honnør for ei god årsmelding.

Stortinget forventar at Riksrevisjonen arbeider uavhengig og er ein kompetent organisasjon, og at ein opptrer aktsamt og objektivt. Eg opplever det slik at Riksrevisjonen fyller dei måla som er oppstilte for arbeidet. Eg har også merka meg at årsrapporten strekar under poenget med å formidla rapportane med lett språk, slik komiteen tidlegare har streka under.

Riksrevisjonen hadde i 2003 ei ramme på 465 årsverk. Dette er ein betydeleg stab. Ein må kunna slå fast at Riksrevisjonen har ein svært stor fagkunnskap. Det er eit ønske at Stortinget skal kunna dra enda større nytte av denne kunnskapen enn i dag. Eg vil be om at Riksrevisjonen i sine forvaltningsrapportar fokuserer meir på kva slags effekt stortingsvedtak har hatt for innbyggjarane. Som tillitsvald for innbyggjarane spør eg meg ofte: Har dei oppsette måla vorte nådde gjennom forvaltninga si iverksetjing av stortingsvedtaka? Svaret på dette trur eg Riksrevisjonen har moglegheit til å gje Stortinget i større grad enn det som kjem fram av forvaltningsrapportane, slik desse vert utforma i dag. Eg trur også det ville vera nyttig for kontroll- og konstitusjonskomiteen at representantane frå Riksrevisjonen presenterte forvaltningsrapportane sine i møte med komiteen. Vi ville da hatt moglegheit til å få ein dialog om rapporten. Eg vil vurdera å ta initiativ til at ein slik praksis vert innført.

Til slutt vil eg igjen rosa Riksrevisjonen for det arbeidet som er utført i 2003. Som medlem av kontroll- og konstitusjonskomiteen ser eg fram til nye og innholdsrike revisjonsrapportar frå Riksrevisjonen.

Kjell Engebretsen (A) [11:09:08]: Det er spennende tanker representanten Aukan presenterer her. Han sier at han nå vil ta initiativ til at det blir innført en slik praksis, altså at Riksrevisjonen får den type oppgaver i sine årsmeldinger. Vi avviser ikke dette på noen som helst måte, men vi vil gjerne se hva Aukan kommer med i neste runde, slik at vi kan ta endelig stilling til det da.

Presidenten: Hvis presidenten hørte riktig, sa representanten Aukan at han ville overveie å ta initiativ. Det

betyr vel at han foreløpig er i tenkeboksen. Det er jo et populært oppholdssted.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.
(Votering, se side 452)

S a k n r . 1 0

Innstilling fra næringskomiteen om de fiskeriatvalene Norge har inngått med andre land for 2004 og fisket etter avtalene i 2002 og 2003 (Innst. S. nr. 21 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 45 (2003-2004))

Einar Steensnæs (KrF) [11:10:40] (ordfører for saken): Norge er en betydelig fiskerinasjon og har som kyststat en suveren rett til å utnytte sine ressurser innenfor Norges økonomiske sone. Men i likhet med de fleste andre kyststater deler vi flere av de viktige fiskebestandene med andre land og er derfor avhengige av et samarbeid når det gjelder regulering og vern av bestandene.

Jeg konstaterer som saksordfører at det er en enstemmig innstilling fra næringskomiteen når det gjelder de fiskeriatvalene som Norge har inngått med andre land for 2004, og fisket etter avtalene i 2002 og 2003.

Det er viktig for at vi skal kunne ha en bærekraftig forvaltning, at det ligger en internasjonal omforent fiskeri- og ressursforvaltning til grunn. Beskatningene av de ulike bestandene må sikres gjennom et forsvarlig beskatningsmønster. Tekniske reguleringstiltak og en aktiv politikk når det gjelder beskatningsmønster og utkast av fisk, er sentrale elementer i norsk ressursforvaltning. Tekniske tiltak, kontrolltiltak og avtaler er viktig, men det er åpenbart ikke tilstrekkelig. Komiteen peker på at alle tiltak som kan være med og sikre bærekraftige bestander, må være en viktig del av de internasjonale avtaler og de samtaler som Norge har med andre fiskerinasjoner. Bare når vi har internasjonal enighet om hvordan viktige fiskeribestander skal beskattes, kan vi se for oss et bærekraftig fiske som vil sikre inntekter, sysselsetting og bosetting i generasjoner framover.

Med disse ord vil jeg anbefale komiteens enstemmige innstilling.

Statsråd Svein Ludvigsen [11:13:09]: Jeg er helt enig med næringskomiteen i at internasjonalt samarbeid og omforente internasjonale regimer er av helt avgjørende betydning for å få til en mer bærekraftig forvaltning av delte fiskebestander. Det er da også noe som Regjeringen gir høy prioritet i sin omgang med de land vi forvalter ressursene sammen med.

I tillegg til å sikre en bærekraftig forvaltning av de aktuelle bestandene er det også viktig å sikre at norske fiskere får sin rettmessige andel av disse bestandene. Norges prinsipielle utgangspunkt i alle forhandlinger vi fører med andre land om fordelingen av de pelagiske bestandene, er sonetilhørighetsprinsippet. Samtidig må vi erkjenne at våre motparter ikke alltid deler dette utgangspunktet, eller at de ikke nødvendigvis er like konsistente som oss med hensyn til hvilke prinsipper som legges til grunn for slike forhandlinger.

Dette er en av hovedgrunnene til at partene ennå ikke har kommet fram til en endelig internasjonal avtale om forvaltningen av kolmule, og at vi heller ikke i 2004 har blitt enige om en avtale for forvaltningen av norsk vårgytende sild. I henhold til sonetilhørighetsprinsippet skulle Norge ha hatt en andel på 88 pst. av kvoten på NVG-sild, mens den i henhold til fempartsavtalen er kun 57 pst. Både Færøyene og EU har vist forståelse for Norges krav, mens Island har vært langt mer negativ til at sonetilhørigheten skulle reflekteres i fordelingen. Det beklager jeg sterkt. Hvis man hadde akseptert sonetilhørighet i alle sammenhenger, hadde det vært åpenbart at Norge skulle ha hatt en større andel. Inntil nå har Norge ført en politikk hvor vi har respektert vår 57 pst.-andel uten å ha en slik avtale, men presset fra næringen er betydelig for at Norge skal ta den delen av kvoten som andre land ikke klarer å fange fordi de ikke har sild i sine respektive soner.

I forhandlingene om kolmule har vi også tatt utgangspunkt i sonetilhørighetsprinsippet, selv om dette vil gi oss en lavere andel enn det vi tradisjonelt har fisket av denne bestanden. I forhandlingene har vi dessuten, både i samarbeidets og kompromissets ånd, vært villige til å fire kraftig på vårt opprinnelige krav, for å komme fram til en endelig avtale, ikke minst ut fra hensynet til å ha en ansvarlig og bærekraftig forvaltning sammen med andre land.

Hovedgrunnen til at vi ikke har kommet i mål i disse forhandlingene, er først og fremst at EU som desidert største kravshaver ennå ikke har vært seg sitt ansvar bevisst – jeg vil påstå i motsetning til Norge, som i forhandlingene om NVG-sild var villig til å betale en svært høy pris for å få til en ansvarlig forvaltning av denne bestanden, referert til at vi burde hatt 88 pst. av silden, vi har 57 pst., og at vi har stilt et krav om 70 pst., men vi er villige til å forhandle.

Når det gjelder makrell, har Norge en avtale med EU og Færøyene om forvaltningen av denne bestanden. I henhold til avtalen har Norge en andel på ca. 30 pst. av makrellen. Den norske næringen mener imidlertid at Norge i henhold til sonetilhørighetsprinsippet burde hatt nærmere 50 pst. Igjen ser vi at for den tredje arten har sonetilhørighetsprinsippet ikke slått ut på en rettmessig måte.

Vi har derfor, i samarbeid med EU og Færøyene, satt i gang et forskningssamarbeid for å utrede makrellens sonetilhørighet. Det vil ikke være aktuelt å gjenåpne avtalen før dette forskningsarbeidet er fullført. Vi gjør det igjen i kompromissets ånd og for å vise at vi ikke åpner for et uansvarlig fiske, men at fordeling er et sentralt krav også i forvaltningssammenheng.

Samtidig er det også viktig å fastslå at for de aller fleste bestandene i Nordøst-Atlanteren har vi forvaltningsregimer på plass, og at vi har et godt og konstruktivt forvaltningssamarbeid med de aktuelle landene.

Forvaltningssamarbeidet med både Russland og EU fungerer egentlig i det store og hele svært godt. Sammen med Russland vedtok vi som kjent for to år siden lang-siktige forvaltningsplaner for torsk og hyse i Barentshavet, og disse planene ivaretar hensynet både til biologisk

forsvarlig forvaltning og stabilitet og forutsigbarhet for fiskerinæringen i Norge og i Russland.

Under årets forhandlinger ble forvaltningsplanen for torsk revidert slik at den nå også tar høyde for situasjoner hvor gytebestanden befinner seg under det såkalte føre var-nivået. Føre var-nivået for torsk er satt til 460 000 tonn. Når bestanden befinner seg på eller over dette nivået, er det mindre enn 10 pst. sannsynlighet for at den vil komme ned på et nivå hvor rekrutteringen kan begynne å svikte.

Hvis bestanden skulle komme under dette nivået, er vi nå enige med Russland om en mekanisme som vil sikre en drastisk reduksjon i uttaket, hvis dette blir nødvendig. Til sammenlikning må det imidlertid påpekes at gytebestanden i 2004 er beregnet til å være 851 000 tonn, dvs. 85 pst. over føre var-nivået. Vi er med andre ord langt unna å være i en situasjon hvor det er nødvendig med spesielle tiltak, og det illustrerer på en god måte at en torsk ikke er en torsk. Man må skille mellom bestander i Østersjøen, i Nordsjøen og i Barentshavet. I Barentshavet og i Nord-Atlanteren er situasjonen for torsk god.

Med den seneste endringen har vi så lagt til rette for et forvaltningsregime for norsk arktisk torsk som gir enda større sikkerhet for fremtiden, og som er i full overensstemmelse med de krav som Det internasjonale havforskningsrådet stiller til en bærekraftig ressursforvaltning.

Sammen med EU er vi i disse dager i en prosess for å revidere flere av de gjeldende forvaltningsplanene for bunnfisk i Nordsjøen, hvor særlig torskebestanden er i en meget dårlig forfatning.

Samtidig kan det ikke underslås at vi fremdeles står overfor betydelige utfordringer i forhold til Russland og EU når det gjelder kontroll av fisket, og komiteen er jo også inne på dette.

Komiteen sier at vi står overfor betydelige utfordringer når det gjelder omlasting av fisk i Barentshavet, med påfølgende uregistrerte landinger i tredjeland. Dette har jeg da også satt høyt på dagsordenen overfor Russland, og vi har krevd effektive tiltak. Jeg er tilfreds med at i november i år vedtok Norge og Russland under årets forhandlinger i Ålesund flere kontrolltiltak som har til hensikt å få bukt med omlastingsproblemet i nordområdene.

Rent konkret vedtok vi følgende:

- Fiskefartøy skal pålegges å rapportere innen 24 timer før omlasting finner sted, om tid, sted og art mv. knyttet til omlastingen. Mottaksfartøyet skal senest en time etter omlastingen sende rapport om omlastingen, og innen 24 timer før fangsten skal landes, om hvor den skal landes.
- Fartøy som mottar fangst ved omlasting til havs, pålegges satellittsporingsplikt på lik linje med fiskefartøy.
- Fartøy som seiler under såkalt bekvemmelighetsflagg, dvs. fartøy som ikke seiler under NEAFC-flagg, Den nordøst-atlantiske fiskerikommisjonen, eller flagg som ikke har status som NEAFC' samarbeidsland, skal ikke ha adgang til å foreta omlasting fra partenes fiskefartøy, dvs. norske og russiske fartøy.
- Norge og Russland skal også tilstrebe full utveksling av informasjon om kvoter, om satellittsporingsdata og om omlasting.

– Norge og Russland er enige om å innskjerpe praksis knyttet til lisensiering av fartøy for fiske i de respektive soner i tilfeller der fartøy i forbindelse med kontroll har unndratt eller tilbakeholdt informasjon for kontrollerende myndigheter.

Disse tiltakene er en sterk understreking av at både russiske og norske myndigheter vil dette problemet til livs, og vi er også enige om at dialogen med tredjeland skal styrkes for å få en mer fullstendig informasjon om landinger fra norske og russiske fartøy. Det er helt klart at en betydelig del for å få dette under kontroll er at vi har en havnestatskontroll, og at vi har kontroll med det som landes i havnene.

Nå er det nødvendig for begge parter å følge opp disse tiltakene i praksis. Det vil kreve en langt større grad av åpenhet og samarbeidsvilje fra russisk side enn det vi har opplevd fram til nå. Men myndighetene i Russland har forsikret oss om at denne åpenheten og denne samarbeidsviljen er til stede, og det har vi også fått erfare i praktisk sammenheng.

Helt til slutt: Også i forhold til EU er det åpenbart at en effektiv fiskerikontroll er av fundamental betydning for å få til en bærekraftig ressursforvaltning. En betydelig del av den fangsten som tas i nordområdene, og som var omtalt i disse kontrolltiltakene, landes i EU-havnene. Vi er derfor inne i en prosess med EU for å forbedre fiskerikontrollen i Nordsjøen, bl.a. gjennom styrket fokusering på landingskontroll og gjennom økt utveksling av inspektører. Vi har dessuten også en positiv dialog med EU med sikte på å forbedre kontrollen med landinger i EU-land av bl.a., som jeg sa, fisk fra Barentshavet. Vi må imidlertid være forberedt på at også disse prosessene vil kunne ta noe tid, men vi forsøker å holde et høyt politisk press på våre partnere i EU. Det generelle inntrykket er at vi beveger oss i riktig retning når det gjelder fiskerikontroll, både i forhold til Russland, i forhold til EU og i forhold til det å bekjempe ulovlig og uregistrert fiske generelt.

Odd Roger Enoksen (Sp) [11:23:17]: Jeg vil gjerne benytte denne anledningen til å gi fiskeriministeren min fulle støtte i forhold til de krav han har framsatt, hvor han legger sonetilhørighetsprinsippet til grunn for fordelingen og forvaltningen av pelagisk fisk i denne omgang. Det er et prinsipp som bør følges i alle sammenhenger, og det er særdeles viktig at dette følges selv om det, som fiskeriministeren sier, i enkelte tilfeller også kan slå negativt ut i den fordeling vi har hatt med andre nasjoner.

Det å få gjennomslag for prinsippet er vesentlig, og så får forskning og bestandskontroll avgjøre nivået og fordeling landene imellom i ettertid.

Jeg slutter meg fullt ut til de synspunkter statsråden har gitt uttrykk for, og vil fra denne talerstolen si at statsråden i alle fall har Senterpartiets fulle støtte, og jeg regner med også Stortingets fulle støtte, i forhold til å stå på de krav som fiskeriministeren har fremmet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 10. (Votering, se side 452)

S a k n r . 1 1

Innstilling frå næringskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 56/2004 av 23. april 2004 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2003/58/EF med omsyn til krav om offentlig innsyn for visse selskapsformer (Innst. S. nr. 28 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 76 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 452)

S a k n r . 1 2

Innstilling fra næringskomiteen om SIVAs framtidige virksomhet (Innst. S. nr. 30 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 46 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at det kun blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra statsråden.

– Det anses vedtatt.

Michael Momyr (H) [11:25:41] (ordfører for saken): Det er gjerne slik at vi politikere henter billedbruk fra idrettsarenaen. Så raskt som møtet går i dag, får jo det en særlig aktualitet.

Hvis vi velger å sammenlikne etableringen av en bedrift med en stafett, er det slik at forskning er én etappe, såkorn er én etappe, venture er én etappe, og så har vi bedriftens driftsfase, eller blomstringstid, hvis vi kan kalle det det. Det er viktig at vi bidrar til at det blir smidigere vekslingssoner, og at det er gode aktører på de ulike etappene. Men i en slik idrett som stafett er det også viktig å ha en arena. Da velger jeg å sammenlikne SIVA med arenabyggeren. SIVA har et hovedansvar for eiendom og for å bygge opp gode og hendige nettverk mellom bedriftene. SIVA er også i noen grad deltaker i denne stafetten, i og med at SIVA disponerer såkorn- og venturefond. Det er et klart flertall i komiteen som ønsker at det skal SIVA gjøre også i fremtiden, og jeg siterer fra komitemerknadene:

«Flertallet vil gå inn for at SIVA viderefører sine eierskap innenfor såkorn og venture, men ber departementet foreta en nærmere vurdering av SIVAs fremtidige rolle på disse områdene i forbindelse med budsjettet for 2006, bl.a. i forhold til det øvrige virkemiddelapparatet.»

SIVA er gjennom budsjettproposisjonen og tilleggsproposisjonen tilført en bedret egenkapital, i og med at statskasselån er konvertert til egenkapital. Den meldingen som vi behandler i dag, er slik jeg ser det, en foreløpig sluttbehandling av en grundig gjennomgang som vi har hatt av virkemiddelapparatet. Vi har gjennom behandlingen i Stortinget etablert Innovasjon Norge, som er en sammenslutning av fire tidligere selvstendige deler av virkemiddelapparatet. Vi har fått på plass et distriktsåkornfond. Vi får på plass i budsjettbehandlingen nå før jul et regionalt landsdekkende såkornfond i de fire universitetsbyene, og vi har en økt satsing på forskning. Vi

får også på plass disse TTO-ene, som er en forkortelse for de engelske ordene «technology transfer office».

Hvis vi, som har som mål å bli blant de mest nyskapende nasjonene, skal nå våre mål, er det viktig at vi har en stadig debatt og en tilpasning av innovasjonssystemene.

Vi har hatt et grundig og godt samarbeid i komiteen ved behandlingen av meldingen om SIVAs framtidige rolle, og komiteen fremmer en samlet innstilling om at St.meld. nr. 46 for 2003-2004 vedlegges protokollen.

Jeg benytter anledningen til å takke de andre i komiteen for et godt samarbeid.

K a r i L i s e H o l m b e r g hadde her overtatt presidentplassen.

Grethe Fossli (A) [11:29:46]: Virkemiddelapparatet i Norge er sammensatt av flere elementer. Innovasjon Norge behandlet vi for ca. et år siden her i Stortinget. Nå er turen kommet til SIVA, som er et annet og veldig viktig redskap for næringsutviklingen i landet vårt.

SIVA har gjennom de årene det har eksistert, vært med på å skape spennende miljøer for næringsutvikling og forskning. Forskningsparkene som er lagt til spennende miljøer, har på en utmerket måte maktet å stimulere sine omgivelser. Jeg har selv som Akershus-representant hatt gleden av å besøke de tre som ligger i Akershus, nemlig Bioparken i Ås, Campus Kjeller i Skedsmo og IT Fornebu i Bærum.

Kunnskapsparkene er et like spennende konsept, hvor hensikten er å utnytte kunnskapsproduksjon, undervisning og forskningsmiljøer bedre, nettopp det vi bør styrke enda mer her i Norge. Det å sette sammen kunnskapen og forretningskompetansen til miljøer som gir grunnlag for nyskaping og økt verdiskaping, er framtidrettet. De 15 kunnskapsparkene er spredt over hele landet og har betydning for det regionale næringslivet.

Så er det næringshagene. Bare ordet «næringshager» gir en positive assosiasjoner. Her skal det skapes og gro. I de 34 næringshagene rundt om i landet er det plass til å skape framtidrettede og konkurransedyktige bedrifter som trenger gjødsling underveis i form av å være i et miljø under samme tak som andre i samme situasjon. Her kan de høste erfaring fra hverandre og dra nytte av kunnskap og hjelp en kan få fra andre, både virkemiddelapparatet og kolleger.

Til inkubatorene kan de komme som har en god ide, men som mangler kontor, pc, telefon osv. De finnes 18 steder i landet, og de er ofte knyttet til forskningsparkene eller kunnskapsparkene, steder hvor de med gode ideer kan få inspirasjon og hjelp til å realisere dem.

Men til alt dette trengs det penger. Derfor har SIVA også funnet ut at for å få tilgang til risikokapital for å nå disse miljøene og nyetablerte bedrifter rundt om i landet, har SIVA gjennom flere år vært med på å etablere regionalt baserte investeringsselskaper av typen venturefond eller såkornkapital. Dette har vist seg å være vellykket, noe vi fikk bekreftet under høringen og ikke minst under arbeidet med denne stortingsmeldingen vi nå behandler. Vi har fått mange henvendelser.

Jeg er derfor fornøyd med at stortingsgruppen til Høyre og stortingsgruppen til Kristelig Folkeparti forstod hva Regjeringen ikke hadde forstått, nemlig at SIVAs engasjement i disse investeringsselskapene var en viktig del av helheten i SIVAs arbeid. Det er ikke nødvendig å vingeklippe en fugl som flyr såpass godt som SIVA gjør.

Det er stor diskusjon om såkornfond for tiden, spesielt om størrelsen og det geografiske omfanget av fondene. De fond SIVA er engasjert i, har vist seg å fange opp nettopp det mange savner i de øvrige regionale fondene: den fysiske og kulturelle nærheten mellom investoren og bedriften. Det gir økt aktivitet og stabilitet og bedre resultater når avstanden mellom de små bedriftene, som trenger penger, og de som har pengene, er kort.

Regjeringen sier:

«Norge skal være et av verdens mest nyskapende land der bedrifter og mennesker med pågangsmot og skaperevne har gode muligheter til å utvikle lønnsom virksomhet. Våre bedrifter skal være internasjonalt konkurransedyktige.»

Det er vi enig i. Det er en bra ambisjon og et bra mål, men til dette trenger vi et godt virkemiddelapparat. Innovasjon Norge er på god vei etter snart et års drift. I dag behandler vi SIVA og skal gjøre SIVA til et enda bedre virkemiddel enn det er i dag, hvis det er mulig. Men til det trengs det økonomiske rammer, og det gir ikke Regjeringen SIVA, etter Arbeiderpartiets mening. Den kapitaltilførselen som er foreslått, vil ikke gi SIVA den fleksibilitet og reaksjonsevne som næringslivet forventer. Derfor har Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslått at omgjøring av statskasselånet til egenkapital bør tas i forbindelse med statsbudsjettet for 2005 og ikke over tre år, slik Regjeringen foreslår, og at lånerammen fortsatt bør være på 970 mill. kr, slik den nå er vedtektsfestet. Men vi kan konstatere at vi ikke får flertall for våre synspunkter under budsjettbehandlingen i år. Regjeringen får flertall for sitt, og det er trist, for SIVA burde hatt en mye bedre økonomisk ramme enn det de har nå.

Øystein Hedstrøm (FrP) [11:34:56]: SIVA har hatt viktige oppgaver innenfor det offentlige virkemiddelapparatet. Foretaket har bidratt gjennom sitt innovasjonsnettverk til å etablere industriparke, forsknings- og kunnskapspark, inkubatorer, næringshager samt såkorn- og ventureselskap, altså et bredt spekter av virkemidler og områder å jobbe på. Man har fått utviklet en infrastruktur for innovasjon over det ganske land.

Helt siden eierskapet til SIVA ble overført fra Kommunal- og regionaldepartementet til Nærings- og handelsdepartementet har man ventet på avklaringer om hvilken rolle det skal spille. Meldingen inneholder viktige føringer for hvilke oppgaver foretaket skal inneha på utvalgte områder. Regjeringen mener SIVA fortsatt skal være et selvstendig organ, som skal arbeide videre innenfor virksomhetsområdene eiendom og innovasjon og i et tett samarbeid med andre deler av virkemiddelapparatet.

Fremskrittspartiet gir departementet støtte når det gjelder SIVA som selvstendig selskap, og at en skal tilby

tilretteleggende eierskap og nettverk for innovasjon. Meldingen gir en positiv omtale av foretaket som redskap og tilrettelegger av innovasjonsnettverket i Norge. Her er mye oppnådd gjennom et engasjement både som utvikler og medeier i de ulike innovasjonsselskapene. Dette har også resultert i deltakelse fra ca. 1 000 medeiere av ulike kategorier, alt fra private og institusjonelle investorer til universitet, forsknings- og utviklings- og finansinstitusjoner samt industribedrifter. SIVA-nettverket dreier seg om ca. 65 innovasjonsmiljøer over hele landet. 1 500 bedrifter er knyttet til miljøene, med tilslag av nærmere 200 virksomheter årlig.

Fremskrittspartiet mener SIVAs rolle knyttet til oppbygging av innovasjonssystemer fortsatt er viktig. Derfor bør SIVA være rustet til å gjøre en jobb med videreutvikling, oppgradering og effektivisering av innovasjonssystemene. Vi er også opptatt av at SIVA skal ha et engasjement innenfor eiendomsområdet, men at man unngår å gå inn i markedet i direkte konkurranse med private aktører. SIVA legger gjennom sin infrastrukturetdeltakelse til rette både for utenlandske etableringer i Norge og norske etableringer ute. Gjennom å investere i attraktiv og konkurransedyktig fysisk infrastruktur her hjemme har en rekke utenlandske bedrifter etablert seg i Norge. Dette gir effekt ikke bare i form av verdiskaping og arbeidsplasser, man får en rekke investeringer fra utlandet i forskningsbaserte etableringer rundt om i innovasjonsnettverket i tillegg. Man får trukket inn internasjonal industrikompetanse og kapital av betydning for den industrielle nyskapingen i landet vårt.

Når det gjelder SIVAs engasjement i næringsparker i utlandet, var det er samlet komite som ved behandlingen av virkemiddelproposisjonen gikk inn for å slutføre engasjementet i næringsparken i Baltikum, men komiteen var positiv til å videreføre arbeidet i Nordvest-Russland. Vi mener det er behov for en mer offensiv satsing i nordområdene, og at SIVA bør ha et nettverksengasjement og en infrastrukturrolle hvor også næringshagen i Murmansk er med.

Næringskomiteen fikk gjennom sitt besøk i dette området 8. og 9. september et innblikk i at nordområdene er blant de mest interessante i verden når det gjelder olje-, gass- og fiskeressurser. Her er det betydelige muligheter for norske bedrifter hvis man også legger forholdene til rette fra norske myndigheters side. Det må selvsagt være en forutsetning at finansiell støtte til SIVAs internasjonale engasjement ved norske bedriftsetableringer ikke er hjelp til en passiv utflytting, men bistand til bedrifter for tilrettelegging. Det må være en forutsetning at virksomhetene fortsatt har sin hovedbase i Norge, men at bistanden bidrar til en styrking og utvikling totalt sett.

En gjennomgang av SIVAs utenlandsvirksomhet for en tid siden har ikke avdekket negative virkninger av SIVAs utenlandsvirksomhet for Norge. Ifølge de bedrifter som har etablert seg i SIVAs næringsparker ute, har de økonomiske og markedsmessige realitetene for dem vært slik at den produksjonen som er bygd opp ute, ikke ville ha kunnet bli videreført her hjemme.

Det som er viktig å få til, er et engasjement som kan gi et bedriftsmiljø som kan gi ringvirkninger på begge sider av grensen. Her finnes det muligheter. En undersøkelse om danske uteetableringer bærer bud om betydelige ringvirkninger. Outsourcing til lavtlønsland er i ferd med å bli en suksess. Mange danske industrivirksomheter outsourcer oppgaver til lavtlønsland, som til østeuropeiske land og Kina. Det betyr ikke mindre, men større produksjon i Danmark, fordi danske bedrifter blir mer konkurransedyktige. Dette er erfaringer som kan komme til nytte ved en norsk satsing i nordområdene.

Når det gjelder Regjeringens vurderinger av om SIVA skal ut av såkorn- og venturevirksomhet, er vi kommet til en annen konklusjon. Det er vel og bra at vi har såkorn- og venturefond lagt til Innovasjon Norge og Argentum, men vi trenger flere miljøer. Vi ønsker altså ikke å klippe bort dette verktøyet fra SIVAs portefølje av virkemidler. SIVA må ha rom for å drive dette arbeidet videre gjennom å utvikle såkorn- og ventureselskaper rundt om i Norge som medeier. Et flertall i komiteen stiller seg bak dette synspunktet. Det vil heller ikke være i strid med tidligere vedtak i Stortinget knyttet til Innovasjon Norge og Argentum Fondsinvesteringer. Hvis SIVA tvinges til å kvitte seg med sine såkorn- og ventureengasjement, slik meldingen legger opp til, vil det også være dårlig butikk. Å selge små enkeltandeler i såkorn- og venturefond vil lett bli det rene gavesalget. Dessuten vil det fra SIVAs og statens side være å svikte de medinvestorer som har gått inn i disse fondene i trygg forvisning om at SIVA vil være en like forutsigbar og langsiktig eier som de selv. Spesielt i en situasjon med etter vårt syn altfor liten aktivitet innenfor såkorn og venture i Norge har SIVA fortsatt en rolle å spille gjennom å legge til rette for private næringsinvesteringer.

Inge Ryan (SV) [11:42:14]: I går var jeg på et spennende møte i Trondheim. Senter for entreprenørskap hadde invitert meg for å fortelle litt om hva de jobber med. Jeg har inntrykk av at det som skal til for at vi skal lykkes i norsk næringsliv, nemlig koblinga mellom de sterke utdanningsmiljøene våre, universiteter og høyskoler, og næringslivet er en type kobling som mange av oss i mange år har snakket om at vi skulle ha hatt, men som vi har savnet. Jeg har inntrykk av at dette nå er i ferd med å løsne. Ting som er kommet fra Regjeringa, ting som er kommet med påtrykk derifra, og også fra miljøene sjøl, gjør at man nå ser at vi er nødt til å få en helt annen kobling mellom de tunge universitetsmiljøene og høyskolemiljøene på den ene sida og næringslivet på den andre sida.

Her tror jeg at SIVA får en større rolle framover enn de har hatt, for de har et nettverk der man spesielt samler en god del entreprenører som er i en startfase når de skal etablere en bedrift. Jeg tror at vi trenger en kobling mellom utdannings- og forskningsmiljøene og næringslivet i alle faser, men ikke minst i en tidlig fase når man jobber med å etablere seg. Derfor tror jeg at det som SIVA må prioritere ekstra framover, er å hjelpe til, slik at denne koblinga blir så god som overhodet mulig, og at de

aktørene som er inne i næringshagene og kunnskapsparke-ene osv., får sjansen til å ta del i den kompetansen som finnes.

Vi i SV er også glade for at SIVA kommer styrket ut av denne behandlinga. I forbindelse med behandlinga av virkemiddelmeldinga vurderte vi om vi burde slå sammen SIVA og Innovasjon Norge. Det ble ikke gjort fordi mange mente det var en fordel at man hadde to miljøer. Men jeg vil understreke at det vi sa den gangen, er viktig, at vi fortsatt må jobbe med en felles brukerfront. Næringslivet har behov for én dør. Næringslivet har det travelt med mye annet, så de skal ikke behøve å springe mellom de ulike aktørene i virkemiddelapparatet. Sjøl om vi opererer med en tung aktør som heter Innovasjon Norge, og en annen tung aktør, som heter SIVA, er det viktig at de er samordnet gjennom brukerfronten til Innovasjon Norge, og at de fra næringslivet som møter opp der, også får den informasjon som det er naturlig at de får. Vi ser nå at Forskningsrådet er i ferd med å flytte ut en del av sine stillinger. Vi håper også at når SIVA får noen flere ressurser, vil de gjøre det samme, slik at næringslivet blir fornøyd med at de har en endørspolitikkk å forholde seg til.

Representanten Grethe Fossli sa at SIVA var en frisk fugl som fløy godt. Det kan jeg være enig i. SIVA flyr godt, men SIVA har hatt litt for lite å fly med. Jeg må si at når vi har behandlet denne saken, har jeg hatt problemer med å skaffe meg en økonomisk oversikt over hva som er tilstanden i SIVA, og hva de egentlig trenger av penger framover. Vi har også fått en tilleggs melding fra Regjeringa som viser at man også der er usikker på hva behovet for egenkapital er, og hva behovet for lånekapital i SIVA er. Vi ser at det nå blir tilført mer penger på begge områdene, og det synes vi er bra. Men vi mener at Regjeringa må ha en oppmerksomhet på SIVA framover, slik at de eventuelt kommer tilbake til Stortinget med forslag til nye bevilgninger, dersom det er nødvendig for at denne fuglen skal fly så godt at den klarer å opprettholde det nettverket som den har, og klarer å møte nye behov når de dukker opp i framtida.

Så vil jeg si litt om denne utenlandssatsinga. Det har vi jo diskutert tidligere. Komiteen var og kikket på næringshagen i Murmansk, og det synes vi var interessant. Vi støtter at man fortsetter det arbeidet i Murmansk, av flere grunner. For det første har man nettopp kommet i gang med det, og det ser ut som både russisk og norsk næringsliv har stort utbytte av det. Dessuten er Russland en av våre nære naboer, som trenger den hjelpa som Norge kan bidra med ved at vi tilfører dem kompetanse gjennom den næringshagen i Murmansk. Men vi vil advare mot at man går videre med den tenkninga og etablerer næringshager i utlandet. Vi mener at vi må bruke SIVAs knappe ressurser til å prøve å etablere næringshager og den typen aktivitet her på berget, slik at vi klarer å hjelpe det næringslivet som er på hjemmebane.

Man kan være fristet til å si at man kanskje burde etablere seg der som næringslivet vil være, men da kan det lett bli slik at vi havner både i Kina og i India på sikt, der vi da legger til rette med næringshager for næringsli-

vet fordi de synes det er interessant å etablere seg der. Det skal ikke være SIVAs oppgave, etter SVs mening.

Helt til slutt håper vi at SIVA nå har fått de musklene som skal til for at de skal kunne jobbe godt videre, og at de prioriterer arbeidet i forhold til forsknings- og utdanningsinstitusjonene og hjelper til med koblinga mot næringslivet.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:47:38]:

Noreg skal vere eit av verdas mest nyskapande land, der bedrifter og menneske med pågangsmot og skaparevne har gode moglegheiter til å utvikle lønnsame verksemdar og vere internasjonalt konkurransedyktige. Dette er Regjeringa sitt mål, som kjem fram i meldinga.

Veldig mykje går bra for næringslivet i Noreg i dag. Vi har merka positive resultat av ein stram finanspolitikk og ei rekordlåg rente. Men vi treng òg selektive tiltak for nærings- og distriktspolitikken, og her er SIVA eitt av fleire veldig viktige tiltak.

Kristeleg Folkeparti er glad for at heile komiteen ser positivt på forslaget frå Regjeringa om å vidareføre SIVA som eit sjølvstendig foretak med vekt på tilretteleggjande eigarskap i innovasjonsnettverket. Det er flott at heile komiteen er einig med departementet i at SIVA skal ha to hovudsatsingsområde, eigedom og innovasjon. Dette heng saman med at egedomsinvestering gir ein fysisk infrastruktur for innovasjonsverksemd og dels òg gjer det mogleg å finansiere denne. Det er ei veldig brei semje i komiteen, ser ein på dei viktige utfordringane for SIVA, når denne innstillinga blir behandla i dag, og det er gledeleg.

Fleire plassar der komiteen har vore på reise, ser ein konkret korleis SIVA kan spele ei viktig rolle for verdiskaping og sysselsetjing i privat sektor i dei ulike regionane. Som representanten Inge Ryan var inne på: Under besøket som komiteen hadde i Murmansk, fekk ein sjå korleis den norske kompetansen kunne vere med og bidra til å skape arbeidsplassar og utvikling i Murmanskområdet. Det var veldig spennande.

SIVA har med seg ca. 1 000 medeigarar fordelt på dei ca. 70 innovasjonsarenaene som SIVA deltek i rundt om i landet. Det er veldig mange. Eg er glad for at det er semje om betydninga SIVA vil ha vidare framover, og at vi kan slutte opp og vere i lag om den viktige strategien for SIVA.

Eg ser at det i ein del distrikt er vanskeleg å få investeringar i infrastruktur, fordi det ikkje har den same lønnsmda som i meir sentrale område. Ved å vere med og leggje til rette for nyskaping og utvikling der får mange fleire moglegheita til å skape og utvikle arbeidsplassar der ein ser at det er veldig mykje kreativitet og nyutvikling. Det er berre snakk om å hjelpe til å leggje til rette, så vil ein i lag kunne få betydeleg meir nyskaping og verdiskaping.

Odd Roger Enoksen (Sp) [11:51:18]: Det er særdeles positivt at det er en enstemmig komite som gir tilslutning til SIVAs virkeområde, og at dette skal være både eiendom og innovasjon. SIVA har spilt og spiller en be-

(Enoksen)

tydelig rolle som næringspolitisk aktør, med et spesielt distriktpolitisk fokus.

En innretning av det næringsrettede virkemiddelapparatet mot større fokus på innovasjon er viktig, og den omstillingen som SIVA i så måte har stått for de senere år, er særdeles prisverdig. Det å ha gått fra å være et rent eiendomsselskap for noen år tilbake til å ha et så vidt stort fokus på innovasjon og ikke minst bidra så mye til utvikling av regionale verdiskapingsmiljøer som SIVA har gjort de senere år, har vært vellykket og er særdeles viktig for å utvikle gode regionale og distriktsrettede næringsklustere.

Det er etter Senterpartiets oppfatning fornuftig å videreføre SIVA som en selvstendig enhet. For at SIVA skal lykkes i sitt videre arbeid, er det imidlertid vesentlig at SIVA gis tilstrekkelig finansiell basis til å kunne gjøre et godt og framtidsrettet arbeid. Etter min oppfatning følger dessverre ikke Regjeringen godt nok opp på dette punktet, og det er også på det punktet komiteen skiller lag.

Et av de områdene hvor SIVA etter min oppfatning har lyktes godt, er deltakelsen i næringshagene. Man nærmer seg et kritisk punkt for de første etableringene, som snart har eksistert i fem år, hvor det vil være avgjørende at SIVA skal kunne følge en del av disse videre, og ikke minst at SIVA også bør gis anledning til å satse videre både på nye næringshager og på nye konsepter. Den satsingen som SIVA har stått for når det gjelder næringshager, gir mulighet til nettverksbygging bedriftene imellom. Det gir mulighet til samlokalisering, til kostnadsdeling og ikke minst til å bygge faglige og sosiale miljøer innenfor næringshagene, som er verdifullt i mange av disse forholdsvis næringsvake områdene som næringshagene er etablert i.

Det må ikke være tvil om at med det økonomiske fundament som flertallet nå legger til grunn, vil SIVA i tiden framover ikke ha tilstrekkelig med muskler for å kunne gjøre den jobben som SIVA faktisk er i stand til. Det vitner ikke om spesielt grundig arbeid fra Regjeringens side når man, midt under behandlingen av stortingsmeldingen om SIVA, ser seg nødt til å legge fram en tilleggsproposisjon med tilførsel av nye 90 mill. kr i egenkapital. Det tyder på at departementet ikke har hatt full oversikt over det behovet som SIVA har. Det tyder dessverre også på at man ikke har vært i stand til å legge en langsiktig plan for SIVAs kapitalbehov som styrker SIVA på den måten som Stortinget nå burde ha gjort.

Senterpartiet mener derfor at det er nødvendig å tilføre SIVA 100 mill. kr i egenkapital utover Regjeringens forslag. Vi mener også at det i tillegg er nødvendig å opprettholde lånerammen på dagens nivå. Det vil i langt større grad sette SIVA i stand til å være framtidsrettet og offensiv på den måten man hittil har vært.

Statsråd Børge Brende [11:55:06]: SIVA har utviklet seg fra å være et eiendomsselskap til å bli et selskap med fokus på innovasjon og utvikling av regionale verdiskapingsmiljøer. SIVA har gjennom dette funnet sin egen rolle blant de offentlige virkemiddelaktørene. SIVA

har vært en kreativ initiativtaker og har gjennom sin kombinasjon av virkemidler bidratt til å utvikle viktige miljøer for nyskaping og kommersialisering av forskningsresultater.

De som har besøkt noen av disse ulike organene som SIVA har opprettet, vet også at man kobler viktige aktører innenfor innovasjonsmarkedet. Det er 10 forskningsparker, 15 kunnskapsparker, 34 næringshager og 18 inkubatorer.

Det som ofte skjer når det er noen Petter Smart-er som driver og utvikler noe nytt, er at de sitter på sitt eget loft og utvikler dette. Det som SIVA har gjort, er å få ulike entreprenører og Petter Smart-er til å sitte i samme inkubator eller samme næringspark, slik at man får anledning til dialog, at man kan utvikle hverandre og løfte hverandre. Man har også aktører og eksperter som er flinke, og som har erfaring med å gi de nødvendige råd for at mange nyskaper skal lykkes.

I år ligger vi an til å få mer enn 20 000 nye bedrifter i Norge, men vi kan få til flere. I den sammenheng har SIVA spilt en viktig rolle. De spiller en viktig rolle og vil spille en viktig rolle i tiden fremover. Derfor er jeg glad for at det er enighet om at SIVA skal videreføres som et selvstendig foretak, bl.a. med fokus på tilretteleggende eierskap i innovasjonsnettverket.

Jeg har også merket meg at næringskomiteen viser til at SIVAs såkorn- og venturefond er en naturlig del av det tilretteleggende eierskapet innenfor innovasjonsnettverket som SIVA har bygd opp. Den fremtidige aktiviteten på dette området vil naturlig høre inn under virksomhetsområdet innovasjon. Når det gjelder dette, kommer vi nærmere tilbake til Stortinget i 2006-budsjettet, slik man har bedt om.

Jeg har også merket meg at et flertall ønsker at SIVA viderefører sitt engasjement i næringshagen i Murmansk. Det er et syn jeg deler. Norge har vært langsiktig i forhold til Barentssamarbeidet. Nå ser vi at det kommer en ny vekst i Russland. De er i ferd med å lykkes, og næringshagen i Murmansk kan også være et godt utgangspunkt for å plassere Norge på en skikkelig måte i forhold til den nye aktiviteten. Vi vet at verdens trolig største oljefelt, Shtokman-feltet, ligger utenfor kysten, og norsk leverandørindustri er på full fart inn.

For å styrke SIVAs økonomi har vi i statsbudsjettet lagt opp til en konvertering av SIVAs statsgjeld til en innskuddskapital på 50 mill. kr. Det vil si at vi gjør om 50 mill. kr fra lån til egenkapital. I tillegg er det fremmet en egen proposisjon som utover disse 50 mill. kr leverer 90 mill. kr som går fra lån til egenkapital. I løpet av noen få måneder er det altså fremmet forslag som bidrar til at SIVA får gjort om 140 mill. kr i lån som man betaler renter av, til egenkapital. Jeg bare lurer på når SIVA sist fikk en så kraftig styrking av egenkapitalen. Hvis noen kunne vise til det, ville det være interessant.

Det som Regjeringen har lagt på bordet nå, er viktig for at SIVA også skal kunne engasjere seg aktivt i det arbeidet vi trenger for å skape ny virksomhet i Norge.

SIVA skal ha et nært og effektivt samarbeid med de andre virkemiddelaktørene. Kundene skal føle at institu-

sjonene kjenner hverandres virkefelt og kan ta ansvar for helheten, ikke bare deler av den. SIVA er allerede involvert i et omfattende samarbeidsprosjekt med Innovasjon Norge og Forskningsrådet.

I likhet med næringskomiteen har jeg stor tro på SIVAs rolle som nasjonal nettverksaktør, gjennom at selskapet medvirker til å spre kunnskap og FoU-aktivitet fra sentrale kunnskapsmiljøer til hele landet. Et slikt samspill er viktig for næringsutvikling basert på kommersialisering av forskningsresultater. Kunnskap og oppgaver må flyte mellom miljøer i hele landet for størst mulig total verdiskaping.

Gjennom stortingsmeldingen og næringskomiteens innstilling har vi lagt et godt grunnlag for et effektivt og målrettet SIVA. Selskapet vil være en sentral medspiller i det viktige arbeidet Regjeringen har innledet med en helhetlig innovasjonspolitik. Et styrket samarbeid mellom ulike aktører i privat og offentlig sektor er avgjørende for å nå visjonen om å bli et av verdens mest nyskapsende land. SIVAs innsats må skape arena for nyskaping og nettverksbygging slik de har gjort, slik de gjør, og slik vi har lagt opp til at de også kan gjøre fremover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Inge Ryan (SV) [12:01:06]: Jeg har lyst til å spørre næringsministeren om næringshager. Vi vet at mange som starter opp en bedrift, trenger lang tid på å komme skikkelig i gang. Jeg hørte en gang at man måtte regne med at det tok mellom sju og ti år før man så de første svarte tallene i regnskapet, særlig når man skulle til med nyskaping som krevde en del utviklingsarbeid.

Vi vet at en del av de bedriftene som har startet opp innenfor næringshagene, har fått gunstige vilkår de fem første årene i forhold til husleieavtaler osv. Nå nærmer man seg en tid der denne første tiden er ute, og man forventer at de er selvgående og i stand til å kunne gjøre opp for seg på normal måte.

Jeg er litt bekymret for at vi kan miste en del gode bedrifter som gjerne skulle hatt litt mer tid, fordi vi er litt for utålmodige. Er næringsministeren enig i det, og syns næringsministeren at SIVA bør finne ordninger slik at bedrifter som ser ut til å ha livets rett, får noe lengre tid med gunstige vilkår innenfor næringshagene?

Statsråd Børge Brende [12:02:30]: Det jeg har vært opptatt av, er at vi skal ha et slagkraftig SIVA som innenfor de rammene det har, også kan prioritere de prosjektene SIVAs ledelse og styre mener er de som gir best uttelling i forhold til å skape nye bedrifter og økt innovasjon i Norge. Der har jeg stor tillit til SIVA.

Det SIVA og hele innovasjonsarbeidet trenger, er forutsigbarhet, og også at man har et sett av virkemidler på plass. Da henger dette veldig nært sammen. Dette må ses sammen med de såkornfondene som nå er opprettet, på godt over 1 milliard kr i neste års statsbudsjett, og det må ses i sammenheng med de bedre vilkår som Regjeringen nå har lagt opp til gjennom å fremme en egen sak for Stortinget knyttet til de distriktsbaserte såkornmidlene,

som også er på nærmere 1 milliard kr. Så må dette også ses i sammenheng med de vurderingene SIVA gjør i forhold til en optimalisering av bruken av sine ressurser. Det er også opp til SIVA-administrasjonen og styret å finne ut hvor man får mest innovasjon ut av det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ivar Kristiansen (H) [12:04:08]: «Trist» var ordet representanten Grethe Fossli brukte da hun med bekymring fastslo at stortingsflertallet ikke valgte å følge Arbeiderpartiets forslag til SIVAs låneramme.

SIVA kommer styrket ut, fastslo representanten Inge Ryan. Jeg mener bestemt at representanten Ryan er den som treffer skiven i dagens «skuddveksling», hvis vi kan tillate oss å kalle det det. Faktum er at SIVA i dag får styrket sin egenkapitalbase, og får styrket sin utlånsramme. SIVA får beholde sine venture- og såkornfond. Jeg tror at viktigst av alt er at SIVA nå flyr videre fremover med egen logo på vingene. For et år siden var nemlig ikke det noen selvfølge – all den tid det ble åpnet for at SIVA skulle vurderes i fase 2 med bakgrunn i virkemiddelproposisjonen som vi da behandlet, hvor ett alternativ var at SIVA kunne bli innlemmet i Innovasjon Norge. Jeg tror alle sammen i dag er svært glade for at dette ikke blir tilfellet, og at SIVA blir et fremtidig viktig instrument for den norske stat når det gjelder nyskaping, og i virkemiddelpolitikken.

Jeg tror også at i dagens debatt er det viktig å ta med seg at når man savner større utlånsramme og mer egenkapital, bør man ikke glemme at vi får på plass, og helst så snart som overhodet mulig etter årsskiftet, de fire distriktsfondene, som gjennom tilleggsproposisjonen har fått svært mye forbedrede rammevilkår. Vi får på plass fire nye landsdekkende såkornfond, slik at de instrumentene vi setter inn fra statens side i 2005, blir ganske kraftig forbedret og mer robuste enn det som har vært tilfellet når vi ser bakover i tid.

Det jeg egentlig bad om ordet for, gjelder SIVAs tilstedeværelse i Nordvest-Russland, som jeg synes vi må slå ring om. SIVA bør være det hovedinstrument staten skal spille på i dette viktige nærrområdet vårt, som har kanskje verdens største «velferdskap» frontet mot seg. Jeg hadde gjerne sett at SIVA, selvfølgelig i samråd med oppdragsgiveren, Nærings- og handelsdepartementet, kunne bli det instrumentet som ivaretok norsk nettverksbygging og utvikling av en tosidig interesse i dette svært viktige området. Om SIVA ser enda lenger utover Murmansk-regionens grenser, ville ikke jeg hatt noen verdens ting imot det.

Grethe Fossli (A) [12:07:26]: Siden representanten Kristiansen grep tak i noe av mitt innlegg, må jeg bare svare: Ja, SIVA kommer litt mer styrket ut, men etter at Stortinget har tatt tak i saken, og etter at Regjeringen har tenkt seg om én gang til.

Jeg minner altså om at de siste 90 mill. kr kom som en tilleggsproposisjon til Stortinget mens næringskomiteen behandlet saken, så det har nok gått noen signaler både herfra og derfra. Jeg minner også om at Høyres og Kristelig Folkepartis grupper ikke fullt ut har fulgt Regjeringens forslag, men altså har fulgt flertallet i Stortinget. Så dette er til Stortingets ære, ikke nødvendigvis Regjeringens.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

(Votering, se side 452)

S a k n r . 1 3

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 130/2004 av 24. september 2004 om innlemmelse i EØS-avtalen av rådsforordning (EF) nr. 1/2003 av 16. desember 2002 om gjennomføring av konkurransereglene i EF-traktaten artikkel 81 og 82 (Innst. S. nr. 41 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 3 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 452)

I n g e L ø n n i n g gjeninntok her presidentplansen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget rede til å gå til votering i sakene på dagens kart.

Som tidligere vedtatt vil utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse i sak nr. 1 bli lagt ut til behandling i Stortingets møte den 30. november.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget gir samtykke til ratifikasjon av konvensjonen av 14. november 1970 om tiltak for å forby og hindre ulovlig import og eksport av kulturgjenstander og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 13 (2003-2004) – om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 21 (2003-2004) – om årsrapport fra Stortingets delegasjonen til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2003 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endringer i valgloven, blant annet basert på at Riksvalgsstyret er klageorgan, samt foreta en vurdering av eventuelle økte ressursbehov.

II

St.meld. nr. 40 (2003-2004) – oppfølging av anmodningsvedtak nr. 519 (2002-2003) – klager ved stortingsvalg – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

- «1. Stortinget ber Regjeringen gjennomføre forsøk med elektronisk stemmegivning ved utvalgte skoler ved skolevalgene i forbindelse med stortingsvalget 2005, som omfatter stemmegivning over Internett. Dette gjøres med sikte på å gjennomføre slik elektronisk stemmegivning ved valget i 2007.
2. Stortinget ber Regjeringen innrette forsøkene slik at spesielt forholdene forbundet med følgende faktorer fokuseres på og undersøkes:
 - Sikker identifisering av velgeren, ved valg over åpne nettløsninger.
 - Kvittering til velger på at stemme er avgitt.
 - Sikring av valgsystemet mot inntrenging og misbruk.
 - Implementering av verifikasjons- og kontrollrutiner for behandling og oppbevaring av elektroniske stemmer, samt for opptellingen av disse.
 - Oppbevaring av elektroniske stemmer og opptelling av disse bør underlegges et offentlig or-

gan med høy IKT-kompetanse, og skilles fra systemer som driftes av kommersielle utstyrs- og tjenesteleverandører.

3. Stortinget ber Regjeringen foreta en evaluering av forsøkene som fremlegges for Stortinget. Forsøkene må være så omfattende at evalueringsresultatene vil være representative for yngre velgeres innstilling til elektroniske valg og folkeavstemninger over Internett.»

Presidenten: Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:76 (2003-2004) – forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Lodve Solholm, Ulf Erik Knudsen og Christopher Stensaker om gjennomføring av forsøk med elektronisk stemmegivning, inkludert stemmegivning over Internett, som et grunnlag for en fremtidig modernisering av valgloven – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 79 stemmer for komiteens innstilling og 17 stemmer for forslaget fra Fremskrittspartiet.

(Voteringsutskrift kl. 12.18.47)

Michael Momyr (H) (fra salen): Jeg trykte på feil knapp!

Presidenten: Så langt presidenten anser det, gjør det ingen dramatiske utslag på voteringsresultatet, men det blir for ordens skyld korrigeret. Komiteens innstilling er da bifalt med 80 mot 16 stemmer.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:83 (2003-2004) – forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle og Siri Hall Arnøy om tiltak for å øke valgdeltakelsen – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 4 (2003-2004) – om melding for året 2003 fra Sivilombudsmannen (Stortingets ombudsmann for forvaltningen) – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 2 (2003-2004) – Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2003 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 45 (2003-2004) Om de fiskeriavtalene Norge har inngått med andre land for 2004 og fisket etter avtalene i 2002 og 2003 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykkjer til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 56/2004 av 23. april 2004 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2003/58/EF med omsyn til krav om offentlig innsyn for visse selskapsformer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 46 (2003-2004) – SIVAs framtidige virksomhet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget gir sitt samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 130/2004 av 24. september 2004 om innlemmelse i EØS-avtalen av rådsforordning

(EF) nr. 1/2003 av 16. desember 2002 om gjennomføring av konkurransereglene i EF-traktaten artikkel 81 og 82.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 1 4

Referat

1. (83) Perspektivmeldingen 2004 – utfordringer og valgmuligheter for norsk økonomi (St.meld. nr. 8 (2004-2005))
2. (84) Forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om å tilpasse norske importkvoter av øl, vin og brennevin til EUs kvotesystem (Dokument nr. 8:24 (2004-2005))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes finanskomiteen.
3. (85) Forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om å innføre en ordning med økonomisk støtte fra staten til bistandsadvokat for norske statsborgere som blir utsatt for kriminelle handlinger i utlandet (Dokument nr. 8:23 (2004-2005))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
4. (86) Forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam, Lena Jensen, Inge Ryan og Øystein Djupedal om å gjøre entreprenørskap til en del av grunnopplæringen (Dokument nr. 8:22 (2004-2005))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
5. (87) Embetsutnemningar m.m. 1. juli 2003 – 30. juni 2004 (St.meld. nr. 9 (2004-2005))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
6. (88) Årsrapport fra den norske delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas parlamentarikerforsamling (OSSE PA) for 2003 (Dokument nr. 19 (2004-2005))
Enst.: Sendes utenrikskomiteen.

Møtet hevet kl. 12.20.
